

Occupy-beweging

In Manhattan (New York) wordt sinds 17 september van dit jaar betoogd door demonstranten onder de naam *Occupy Wall Street, Houdt Wall Street bezet*. Ze worden daarbij geïnspireerd door het vrijheidsprotest op het Tahrirplein in Caïro, dat begin dit jaar de bevrijding van Egypte tot gevolg had.

De veelal goed opgeleide, werkloze demonstranten keren zich tegen de macht van banken en bedrijven en de in hun ogen falende volksvertegenwoordiging. Met enige regelmaat houden de betogers marsen naar andere delen van New York. Vorige maand bracht de *Occupy-beweging* bovendien wereldwijd honderdduizenden mensen op de been. Vooral in het door de economische crisis zwaar getroffen Zuid-Europa geven veel mensen gehoor aan de oproep de straat op te gaan om te protesteren tegen de uitwassen van het kapitalisme, de macht van de banken en de inhaligheid van bedrijven. Ook in Amsterdam vonden dergelijke betogingen plaats.

De deelnemers aan de betogingen keren zich tegen de sociale en economische ongelijkheid in de samenleving. Zij gaan ervan uit, dat zij 99 procent van de mensheid vertegenwoordigen tegenover de kwalijke macht van één procent van de schatrijken. Volgens hen moet iedereen een eerlijke toegang krijgen tot de rijkdommen van de wereld. Zij hebben een lijst opgesteld van de doelen die zij willen halen. Ze eisen het einde van de doodstraf, van intimidatie door de politie, van welvaartsverschillen, politieke corruptie en werkloosheid, van winsten in de ge-

zondheidssector en van de oorlogen die links en rechts gevoerd worden. De haalbaarheid van deze doeleinden lijkt eerder een bewustzijn op gang te willen brengen binnen de samenleving dan deze doelen zelf te realiseren. Het is een bewustzijn als een beweging waarin zich mensen verenigen, die het gevoel hebben binnen de huidige politieke- en machtsverhoudingen geen stem te hebben.

Hoe lang de protesten zullen voortduren en gedoogd worden is nog onduidelijk. Een aantal van de betogers in New York heeft laten weten de hele winter in het park van Manhattan te willen bivakkeren. Ook elders in de wereld zijn tentenkampen opgeslagen. Ze willen pas opbreken als hun actie zin heeft. Hoe het ook zij, er is wereldwijd een beweging in gang gezet, die hopelijk effect zal hebben, al is het maar op kleine schaal.

T.B.

Onbarmhartig

We mochten,
op bezoek in Betlehem,
bedelaars niets geven.

Ik heb daar toen
een arme bedelvrouw
met diep gekerfd gezicht
zonder enige glimlach
langs een stoffige harde
zandweg zien zitten.

Ik had haar minstens
een vet eurobiljet
moeten geven.

Jezus nog aan toe,
hoe zou ze het maken?

Frans Boddeke
november 2011

December 2011

De berichten over het snel minderend vertrouwen van de mensen in de katholieke kerk stemmen niet blij. Voor hun persoonlijk welzijn en dat van samenleving en maatschappij is het te hopen dat met het badwater niet het kind wordt weggegooid. Dat met name de grote religieuze feesten - zoals Kerstmis - iets van hun inhoud en karakter blijven behouden, al kan de vorm waarin en de woorden waarmee deze gevierd worden nog zo veranderen. Ook dat het dubbele oerchristelijke gebod 'Heb God lief en de naaste als jezelf' het leidmotief in het leven van velen blijft en meer en meer wordt. Ook deze laatste Roerom van het zeer bewogen jaar 2011 getuigt ervan hoezeer dit blad hecht aan traditie en tegelijk de ontwikkeling ervan volgt en stimuleert. Houd dit geluid in de lucht! Wij wensen u allen een zalig kerstfeest, een gezellige oudjaarsviering en een gelukkig nieuw jaar.

Redactie

Nieuws-, service- en communicatieblad voor mensen betrokken bij kerk en samenleving.

Redactie:

Nel Beex-Roos, Henk Peters, Pieter Reesink, Ruud Roefs, Peer Verhoeven, Ad Wagemakers

Medewerkers:

Ton Baeten, Toon van Beek, Josée van Blanckenburgh-Wijnen, Joost Koopmans, Jeanne van Leijsen, Franck Ploum, Ben Roest, Huub Schumacher, Jef De Schepper, Margreet Spoelstra, Gérard van Tillo, Cor Versteeg, Marcel Zagers, Rob van der Zwan

Vormgeving:

Ad van Beurden, Tilburg

Uitgever:

De Roerom wordt uitgegeven onder verantwoordelijkheid van Stichting 'De Roerom' die gevestigd is te 's-Hertogenbosch. KvK 's-Hertogenbosch S 41083196.

Verschijnt:

Tienmaal per jaar. Prijs € 22,50; buitenland € 34,00.

Redactie en administratie:

bezoekadres:
Gasthuisring 54, 5041 DT Tilburg;
Telefoon (013) 545 58 00
postadres: Postbus 90105,
5000 LA Tilburg

Banken:

ABN-Amro Bank, Tilburg
nr. 26.48.19.950;
ING Bank nr. 3406513

Redactie-secretarie:

Nel Beex-Roos
e-mail: redactie@deroerom.nl

Abonnementen-administratie:

Ad van Beurden
e-mail: adm@deroerom.nl

Internet:

www.deroerom.nl

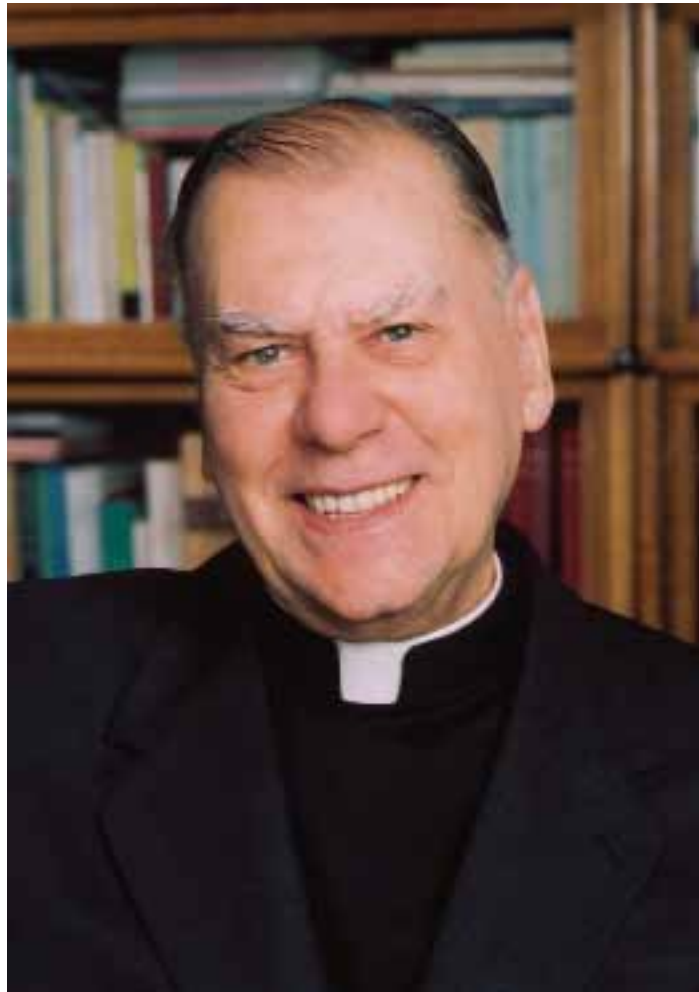
Productie:

Van Beurden Graphics, Haseltstraat 96, 5046 LM Tilburg;
e-mail: vbg@becos.nl

ISSN 0921-5468

Brieven

Redactie

Voor Jan Bluysen - gouden bisschop

Van de ene weg naar de vele wegen
waarlangs een mens gelovig gaat
volgt hij trouw zijn kudde - de wind straf tegen -
ziet richtingwijzers die hij niet verstaat.

Gebaande weg met de liefde als wapen
dienstbaar elke dag zijn herderszang
een groeiende hoogtevrees voor satrapen
losgezongen hoop een leven lang.

Gebroken wit in vrijmoedige kleuren
harten gaan open deuren van slot
op de tast Hem vinden verborgen nabij.

Aan geestverarmend denken voorbij
wordt priester-zijn een intens gebeuren
zoeken de donkere stilte van God.

Louis Nabbe, december 2011

(© Foto: Vincent Nabbe, 2001)

Verademing

Met plezier het novembernummer van De Roerom gelezen. Een verademing temidden van alle sombere kerkberichten. Succes en vriendelijke groet.

Frans Boddeke, Nijmegen

Goede avond Ad

Gisteren heb ik jullie mooie tijdschrift ontvangen met het artikel over Franciscus en mijn kerststal. Daar ben ik erg blij mee, het ziet er mooi uit. Ik wil jullie hiervoor hartelijk bedanken en wie weet zijn jullie een keer in de buurt, kom dan gezellig op de koffie. Op dit moment ben ik met de nieuwe figuur voor m'n kerststal bezig. Nogmaals heel hartelijk dank en het allerbeste voor jullie allemaal.

Marijcke van der Maden

Correctie

De laatste regel van *Ryanair schrapt we's in Gedicht Gedacht*, De Roerom november '11 moet natuurlijk zijn: ... dan rest de rest toch nog de plaszak.

Interreligieus

Het Mozeshuis - www.mozeshuis.nl - organiseert zaterdagavond 24 december 19.00 u. de interreligieuze kerstviering *Stad van vrede* in de Mozes & Aäronkerk. Verschillende religies leveren een bijdrage aan de dienst. Het is goed dat mensen met verschillende achtergronden elkaars feestdagen gezamenlijk vieren. Voor kinderen van 4 tot 12 is er een apart programma, maar er is geen crèche. Iedereen is welkom. Willen jullie hiervan melding maken? Bedankt!

Berendien Bos, Amsterdam

Om zijn trouw en vertrouwen

Peer Verhoeven

Al zullen ook dit jaar de oude kerstliederen over de redder, heiland, Erlöser, sauveur, saviour weer worden gezongen en klinken, toch wordt het kind van Betlehem het meest gevierd als teken van trouw en vertrouwen, warmte en geborgenheid.

Aanhef

De natuur komt ingetogen
tot diepe rust en verstilt;
vogels zijn hun stem kwijt,
dieren raken in winterslaap.

Ingehouden sober leven,
verwachten en waken;
tot jezelf komen en je afvragen
of je nog wel jezelf bent.

Onze wereld begint te beseffen
toe te zijn aan een grote beurt,
een diepgaand onderzoek naar
wat heeft gebaat, wat geschaad.

Levert kénnen geluk
en kúnnen welzijn op?
Heeft wat we doen zin en
weten we wat we in handen hebben?

Zij

Wie weten vanwaar ze zijn
weten ook
waar ze heen moeten.

Wie zeggen
'het zal mijn tijd wel duren'
hebben hun tijd al gehad.

Wie vertrouwen
op een goede afloop
gaan beziel van start.

Gebed

De bomen verliezen hun tooi;
de akkers liggen leeg en
de dag krimpt, de nacht dijt uit.

Het wordt stil;
een sluier van zwanger zwijgen
spreidt zich over de aarde.

Als dauw in de morgen
en schemer in de avond
daalt rust over het land.

En diep in hun hart
broeit in mensen het verlangen
naar licht en vrede, samen zijn -

naar thuiskomen bij U
en daar onderdak mogen zijn
nu en straks.

Even

Even handen af van doen en maken;
laat ze rusten eerbiedig gevouwen.

Even de ogen af van alzo hoge;
laat ze schouwen tot in je diepste diep.

Even niet in de benen komen; kniel
en smaak de aarde, besef je aard.

Even niet je laten gelden;
doe jezelf geen geweld aan.

Kerstmis kermis

Iemand zei: Haal stilte uit kerstmis en je houdt kermis over. Dit is tweemaal letterlijk waar. Schrap 'st' uit kerstmis en je hoort de kermis al herriën. Zonder eerbiedige stilte is kerstmis wat religieus getinte drukdoenerij. Adama van Scheltema wist al: *Zij die alle stilte vrezzen hebben nooit hun hart gelezen.* We zijn nooit erg sterk geweest in stilte. Het lawaaiige westen heeft er nauwelijks oor voor.
(Naar A.F. Troost *Dromen in het donker* 1999)

Hierom

Niet om de bergen die je verzette
de wonderen die je deed -

niet om de durf die je had
de moed die je toonde -

niet om het offer dat je bracht
het leven dat je liet -

maar om je grenzeloze trouw
het vertrouwen dat je uitstraalde

vieren wij je, Jezus van Nazaret,
als kind onder ons geboren en

God een zoon geworden
ons een naaste gebleven.

Kerstmis

We steken een kaars aan
maken eigenhandig licht
en zien uit naar licht
dat niet verbleekt, nooit dooft.

We zoeken sfeer
willen warmte in en om ons
die niet bekoelt
hartverwarmend is.

We willen samen zijn
zoeken gezelschap
en we vieren een band
die niet breekt, niet loslaat.

We zingen vanavond
al doen we dit nog maar zelden
en we hopen dat ons lied
niet eindigt, nooit verstommen zal.

We zetten een boom
levend groen in dorre winter
en hopen dat het leven niet
voorgoed verdort, afsterven zal.

We zetten een stal
armoe troef, amper onderdak
en we vertrouwen op een thuis
waar we voor altijd geborgen zijn.

Er zijn
zoveel mensen
met honger
in de wereld
dat God
enkel in brood
tot hen kan komen.

Mahatma Gandhi

*Neigen naar de aarde,
reiken naar de hemel.*
(© Foto: Toon van der
Heijden)

Celibaat

Gérard van Tillo

Door de schorsing van de Bossche priester Jan Peijnenburg is het celibaat opnieuw in discussie gekomen. Het is belangrijk erop te letten waar het daarbij wel en niet over gaat.

De bewuste keuze om niet te huwen om religieuze redenen komt in veel wereld-godsdiensten voor. Voorbeelden zijn het hindoeïsme, het boeddhisme, het taoïsme, het jodendom en het christendom. De ongehuwde staat is van oudsher gezien als een manier van leven die mensen dichter bij God kan brengen. In het Matteüs-evangelie prijst Jezus het ongehuwde zijn om het rijk der hemelen (Mt. 19,12). Sint Paulus raadt het celibaat aan, maar alleen op vrijwillige basis en slechts aan mensen die dat aankunnen (1 Kor. 7,7). In de Kerk is er vanaf het begin een zekere spanning geweest tussen het priesterschap en het huwelijk. Uit de pastorale brief aan Timoteüs blijkt, dat mannen die hertrouwd waren, niet meer voor het priesterschap in aanmerking mochten komen (1 Tim. 3,2).

Historisch

Al in de eerste eeuwen leefden veel priesters in onthouding. Vanaf de derde eeuw ontstonden zowel in de Oosterse als in de Westerse Kerk kloosterinstellingen waarin het celibaat streng onderhouden werd. In de vierde eeuw werd het celibaat van geestelijken gaandeweg meer aan wettelijke normen gebonden. Vanaf die tijd moesten de bisschoppen van de Oosterse Kerken celibatair leven. De Byzantijnse keizer Justinianus stond de geestelijken van de mindere orden toe te huwen. Aan toekomstige priesters, diakens en subdiakens was dat alleen toegestaan als zij dat deden vóór hun wijding. Na hun wijding mochten zij niet meer trouwen tenzij dit bij de wijding uitdrukkelijk was bedongen. De Synode van Konstantinopel (692) nam deze wetgeving over. Deze geldt nog steeds voor de Oosterse Kerken. Voor het Westen legde het Concilie van Elvira (ca.300) aan gehuwde bisschoppen, priesters en diakens op straffe van degradatie onthouding op. Paus Siricius (384-399) probeerde dit in 386 in het hele westen doorgevoerd te krijgen. Dat in de Middeleeuwen nog veel geestelijken gehuwd waren kwam vooral, omdat het celibaat voor de mindere orden niet verplicht was. Vanaf de elfde eeuw probeerden verschillende pausen de oude discipline te herstellen. Op het eerste Concilie van Latheranen (1123) werden huwelijken die na de hogere wijdingen gesloten waren, ongeldig verklaard, maar tot in de 15^e eeuw bleef het voorkomen dat geestelijken op dit gebied hun eigen weg gingen. In die periode werd de katholieke kerk geleid door pausen die

Priesterschap, glas in lood, St. Lambertuskerk, Maren-Kessel

uit relaties met maîtresses verschillende kinderen hadden. Uiteindelijk was het de strenge wetgeving van het Concilie van Trente (1563), die op de duur de algemene praktijk van het celibaat mogelijk maakte.

Kerkelijk recht

Geestelijken kunnen noch geoorloofd, noch op geldige wijze een huwelijk aangaan. Bovendien zijn ze verplicht tot 'eeuwige zuiverheid'. Overtreding van deze verplichting wordt als heiligschenis gezien. Een geestelijke die toch een huwelijk wenst aan te gaan, hangt een excommunicatie boven het hoofd waarvan de absolutie aan de heilige Stoel is voorbehouden, en wordt in geval van halstarrigheid gedegradeerd en verliest zijn kerkelijk ambt en beneficie. Vóór het ontvangen van de hogere wijdingen moet elke kandidaat onder ede verklaren dat hij zich van de draagwijdte van de celibaatswet bewust is. De celibaatsverplichting is overigens geen instelling van goddelijk, maar van kerkelijk recht. Gehuwden kunnen daarom wel een hogere wijding ontvangen, maar alleen met pauselijke dispensatie. Voor bisschoppen is een dergelijke dispensatie nooit verleend.

Economisch

Aan de koppeling van ambt en celibaat liggen ook economische redenen ten grondslag. In de jonge kerk was het vaak een probleem om grote priesterfamilies te onderhouden. Een ander probleem

was, dat zonder het celibaat het priesterschap en het kerkelijk bezit een familie-aangelegenheid werden en van vader op zoon werden overgedragen. Door de meer tolerante houding ten aanzien van het celibaat kwam dit vaak voor binnen de Oosterse kerken. De betekenis van de meest voorkomende achternamen in Griekenland (*Papadopoulos*) en Servië (*Popovic*) is dan ook 'priesterzoon'. Een opvallend gegeven is, dat economische redenen ook bijdragen aan de handhaving van het celibaat. Want het priesterschap is voor veel betrokkenen niet alleen een roeping, maar ook hun baan. De vraag is dan of ze met hun specifieke opleiding elders nog aan de slag komen.

Praktijk

Op bijna alle levensterreinen is er een verschil tussen het leven en de leer. Bij priesters is dat ook zo. Velen van hen hebben een relatie, die overigens van zeer verschillende aard kan zijn. Dikwijls gaat het alleen om vriendschap en onderlinge zorg, maar soms ook om echt partnerschap. Vroeger waren de normen strenger. Het streng gehandhaafd celibaat wordt wel eens als oorzaak genoemd voor het misbruik door geestelijken in internaten. Hoewel dit een rol kan hebben gespeeld lijkt de eigenlijke oorzaak gezocht te moeten worden in de omstandigheden in deze tehuizen, wat blijkt uit het gegeven, dat op niet-katholieke instellingen onder vergelijkbare omstandigheden eveneens misbruik is voorgekomen. Ten aanzien van het celibaat wordt over het algemeen een tolerant beleid gevoerd. Dat blijkt uit de dispensaties die verleend worden en uit het feit dat veel door de vingers wordt gezien. Het komt vaker voor dat priesters samenwonen. Als zij daar geen ruchtbaarheid aan geven, wordt dat meestal door de bisschoppen gedoogd. Maar als de betreffende geestelijken daar openlijk voor uitkomen en het gebruiken als een protest tegen de verplichte koppeling van ambt en celibaat, wordt dat niet geaccepteerd en volgen maatregelen. Dat is wellicht de reden dat de andere bisschoppen de recente beslissing van waarnemend bisschop Rob Mutsaerts van Den Bosch ten aanzien van Jan Peijnenburg niet ongedaan hebben gemaakt. Het bezwaar geldt niet zozeer het opgeven van het celibaat, als wel het mobiliseren van tegenkrachten om van onderaf regels ongedaan te maken. De kerk ziet zichzelf nu eenmaal niet als een democratie. Er is wel veel mogelijk, zolang het maar van boven komt.

Samen op pad

Redactie

De Roerom tracht maandelijks iets relevants te publiceren voor, over en van mensen met een beperking in de ruimste zin van het woord. Deze maand een bijdrage over een prachtig initiatief van Adri Geurts van Rabobank *Dommelstreek* en de reactie daarop van Wim Renders, die hiervan zelf verslag doet in *Prachtig hulpmiddel voor diabetici*.

Prachtig hulpmiddel voor diabetici

Wim Renders

Adri Geurts, directievoorzitter van Rabobank Dommelstreek dat Geldrop, Heeze-Leende en Nuenen omvat, is initiatiefnemer van de innovatiewedstrijd *Het beste idee van Dommelstreek*. Hij is enthousiast over het resultaat. 'Dit laat zien waarom wij als regio de titel slimste regio ter wereld verdienen! Er is zoveel talent in onze regio en dat talent en al die goede ideeën brengen wij graag verder naar een concreet product. Als zo'n wedstrijd dit oplevert dan heeft iedereen gewonnen!' Wim Renders doet verslag van zijn idee en realisatie ervan.

Vier maanden na de grote finale heb ik al de kans om als finalist met mijn idee *Diapp*, een diabetesapplicatie voor op je telefoon, iPod en iPad op de markt te komen. De door mij bedachte applicatie maakt het diabetespatiënten gemakkelijk om de koolhydraten en spuitindicatie voor maaltijden te berekenen en zelf - eigen en nieuwe - producten toe te voegen aan de lijst van koolhydraten. Het doel van deze *App* is ervoor te zorgen dat een diabetespatiënt zich direct beter voelt omdat nu iedereen heel nauwkeurig de juiste hoeveelheid insuline kan berekenen en toedienen en daardoor ook op latere leeftijd minder

Diabetes kost de samenleving vele miljarden. Diabetespatiënten kosten de maatschappij een verlies aan arbeidsuren van circa 5,5 miljard per jaar. Daarnaast lopen de medische kosten ook in de miljarden. Dat concludeert voormalig minister van Volksgezondheid Ab Klink in een onderzoek naar de diabeteszorg in Nederland. Hij werkt tegenwoordig bij adviesbureau Booz&Co. Volgens Klink telt Nederland ongeveer een miljoen mensen met diabetes. De kwaliteit van de zorg aan diabetespatiënten is goed. Maar als er verbeteringen zouden worden doorgevoerd, kan er volgens hem in 2020 een kleine 2 miljard euro bespaard worden op de uitgaven. Als diabetespatiënten trouw hun medicijnen innemen en gedisciplineerd leven, is de kans groter dat hun gezondheid op peil blijft en ze een zo normaal mogelijk leven kunnen leiden. Dat is fijn voor de patiënt, maar de maatschappij heeft daar baat bij omdat er minder kosten hoeven te worden gemaakt. Volgens Klink is het daarbij belangrijk dat ze goede medische begeleiding krijgen en steun van bijvoorbeeld familieleden. Eindhovens Dagblad 14/11/2011

kans heeft op ernstige chronische ziektes. Dit maakt het leven voor velen onder ons een stuk aangenamer en levert bovendien de maatschappij een groot kostenvoordeel op.

Makkelijker

Ik ben vader van een zesjarige diabetespatiëntje. Het idee is uit nood geboren. Vier keer per dag moeten wij bij mijn dochtertje insuline spuiten. Drie keer moeten we aan de hand van de koolhydraten in het eten berekenen hoeveel eenheden insuline we moeten spuiten. Hierbij lopen we elke dag tegen twee praktische problemen aan: een lastige berekening van het aantal te spuiten eenheden insuline en van etenswaren die niet in het koolhydratenboekje zijn opgenomen. Hierdoor lopen mijn vrouw en ik de hele dag met een heel grote tas rond met prik- en spuitspullen, een koolhydratenboekje en een rekenmachine. Dat moet gemakkelijker kunnen, dacht ik!

Eigentijdse oplossing

En een oplossing bleek mogelijk. Samen met Unit040 ontwikkelde ik in driekwart jaar een mobiele applicatie (software voor op een telefoon) die als rekenhulp kan dienen bij het berekenen van het totale aantal koolhydraten voor een volledige

maaltijd en helpt bij het berekenen van het aantal eenheden insuline die je moet toedienen als diabetespatiënt. Daarnaast is de applicatie geschikt gemaakt om zelf nieuwe producten toe te voegen, zodat de lijst up-to-date blijft. De ontwikkelaars hebben niet alleen de techniek geoptimaliseerd, maar ook bij meer dan duizend producten aangegeven wat een logische hoeveelheid zou zijn bij verschillende keuzes. Dus niet 100 gram peperkoek maar een 'plak' toegevoegd. De reacties voor, tijdens en na de finale van de Rabowedstrijd zorgden voor de extra overtuiging om door te gaan.

Positieve reacties

Ook de reacties op de fora van de *Diabetes Vereniging Nederland* zijn heel positief. Toen ik er achter kwam dat een vriendin van mij met een insulinepompje de *Diapp* enthousiast wilde gaan gebruiken was ik overtuigd dat ik door moest gaan. Maar, het belangrijkste bewijs dat de *Diapp* werkte kreeg ik toch wel te horen van mijn echtgenote. Tijdens onze zomervakantie liep de ontwikkelingsperiode af en kon de applicatie even niet gebruikt worden. Mijn vrouw riep toen met de handen in het haar 'Wat nu?' Dit was voor mij de beste bevestiging dat de toepassing echt goed is.

Groot probleem?

In 2010 was het aantal mensen met een diabetes alleen al in Nederland opgelopen tot 950.000. Op wereldwijde schaal hebben 246 miljoen mensen diabetes. Ongeveer 20% daarvan heeft Diabetes type 1. Aanvullende informatie over dit onderwerp is te vinden op www.diapp.nl

Wim Renders

Een zonderling die boreling!

Huub Schumacher

Kerstmis focust alsmat op een kind. Prachtig maar ook gevaarlijk, omdat de kern van Kerstmis natuurlijk is wat er van dit kind geworden is. Dát doet ons de kerstklokken luiden en ballen in de boom hangen. Het is Kerstmis vanwege de volwassen Jezus en zijn spiritualiteit.

De evangelies stellen Jezus voor als iemand met een onwaarschijnlijke hartstocht voor God én mens. Zijn spiritualiteit is een combinatie van twee componenten: diep geraakt door God en daarom door mensen. Vanwaar dit 'daarom'?

Twee componenten

Geraakt door God. Achter de doopscène van Jezus zoals door Marcus verteld - met openscheurende hemel, goddelijke stem en fladderende duif/geest - gaat het historische gegeven schuil dat Jezus van Nazaret op zeker moment in zijn leven gegrepen is door een gloedvolle Liefde, die hem oersterk maakte en waaraan niets ook maar enige afbreuk kon doen. Hij noemde die liefde 'Vader'. Het ging hier om een zódanig volkomen geraakt worden dat er op dat moment een zelfvertrouwen en kracht over hem kwamen die zijn leven nog alleen aan de belangen van die Vader toewijdden. Hans Küng zegt in *Christen zijn*: 'Zijn persoon treedt veeleer terug achter de zaak die Hij voorstaat. En wat is die zaak? Dat kan in één zin gezegd worden: Jezus' zaak is Gods zaak in de wereld. Het is momenteel mode te benadrukken dat het Jezus geheel en al om de mens gaat. Ongetwijfeld. Maar het gaat Jezus geheel om de mens, omdat het hem allereerst geheel en al om God gaat.' (blz. 192) En dat brengt onmiddellijk zijn geraaktheid door mensen in! Gods Koninkrijk is volgens Küng 'volledige gerechtigheid, niet te overtreffen vrijheid, ongebroke liefde, universele verrijzenis en eeuwige vrede; dat alles is de absolute toekomst van God, de zaak van God.' Twee bewegingen bij Jezus dus: zich volkomen geaccepteerd voelen door het beloftevolle Geheim dat hij Vader noemt én - als God zo voor hem is - grenzeloos goed zijn voor zijn omgeving en de mensen.

Reflecterende spiegel

Jezus is als een reflecterende spiegel. Er valt een enorme bundel licht op vanuit God, het leven gevende Hart van de gehele werkelijkheid. Die spiegel weerkaatst meteen een enorme bundel licht naar de mensen, de omgeving om Jezus heen. Geraakt zijn door God vertaalt Jezus direct in grenzeloze menslievendheid. Er zit niets tussen de liefde die God uitstraalt naar Jezus en de liefde die Jezus uitstraalt naar zijn omgeving. Geen joodse wet bijvoorbeeld die namens God verplicht goed te zijn voor je omgeving. Die wet mag er wel zijn en Jezus schaft die niet af, maar hij relateert deze wel omdat hij niet hoeft weg

zegt Drewermann, er staat niet voor niets dat Jezus de blinde twee keer weghaalt uit het dorp! Allicht, de man is helemaal geworden zoals de mensen uit het dorp naar hem keken. Hij is slachtoffer van wat

De Heilige Familie in de kerststal van Marijcke van der Maden, Calcata (Italië)

te kruipen achter de wet, maar zélf boven de wet uit Gods-liefde-voor-hem meteen moet vertalen in liefde voor zijn omgeving! Hierdoor raakte hij natuurlijk met de bewakers van wet, tempel en priesteraristocratie in conflict.

Drewermann

Voor Eugen Drewermann, theoloog en psychiater, is het duidelijk dat Jezus, die zich totaal door een onmetelijke Liefde aanvaard en bemind weet, als reactie zélf iedereen, ook vijanden, met een ingoede ménselijkheid tegemoetreedt. In Drewermanns boek *Jezus van Nazareth* (blz. 193-199) gaat het onder meer over de genezing van een blinde door Jezus in het dorp Betsaida. Jezus neemt hem bij de hand, leidt hem het dorp uit en strijkt wat speeksel op de ogen van de blinde. 'Zie je al iets?', vraagt hij. 'Ja, ik kan mensen zien, maar het lijken wel bomen.' Dan leidt Jezus hem nog verder en ziet hij ineens scherp. Jezus zei toen: 'Ga heen, maar niet terug naar het dorp.' Op het eerste gezicht is het dat dan.

Jezus begint bij de enkeling

Voor Drewermann gaat het om de genezing van één mens en niet van een menigte. Jezus begint met dat ene mensje dat van oneindige waarde is en oneindige zorg verdient als belichaming van God. Kerkelijke exegete is vaak veel meer belust op bekeeringen van grote menigten. Jezus is anders. Hij ziet al aan een mosterzadje hoe de oneindige God zich daarin uitdrukt. En,

'men zegt', wat anderen van hem vinden. Zijn blindheid is hier dat de man helemaal niet meer zag wie hijzelf is! Blind is hier: zichzelf volkomen kwijt zijn.

Speeksel doet wonderen

Het speeksel is voor Drewermann symbool van het tedere, vochtige kusje van mama op je zere knie. Eindelijk kan de man zich weer omgeven voelen door de warme veilige moederschoot. En het helpt ... Hij ziet al mensen rondwandelen, zij het nog als bomen. Bomen met hun goede vruchten zijn een vrouwelijk symbool. In dit symbool ademt goedheid. Voor het eerst kan hij mensen weer als goed zien. Maar ziet hij ze dan verkeerd? Dat moet mogen. Genezen is een proces. Het is beter nog even niet helemaal goed waar te nemen dan direct al van de therapeut te horen te krijgen dat je naast de waarheid zit. En dan staat er: Jezus neemt hem bij de hand. Dit wil zeggen dat de ander liefdevol nabij is om hem juist daardoor de ruimte te geven voor zelfontdekking ... en dát maakt hem uiteindelijk helemaal ziende. 'Jij gaat in geen geval nog het dorp in. Jij mag absoluut geen slachtoffer meer worden van de blikken van anderen!'

Aan de hand van een paar bijbelzinnen tekent Drewermann Jezus als een doorgeefluik van Gods oneindig geduldige Liefde voor deze blindgeslagen mens! Een wel heel markante spiritualiteit. Alle reden om feest te vieren bij de geboorte van deze zonderling.

Gedicht Gedacht

Keuze van redactie

Een keuze uit de gedichten en gedachten die deze maand of al eerder ons zijn toegezonden. Met veel dank aan alle inzenders en dit keer vooral aan de mensen achter de *Kapelbrief Gemert* aflevering 226 waaraan wij - met verlof - enkele citaten ontlenen.

Betrokken basis

Er wordt van alles beweerd
over het instituut kerk,
over fouten, seksschandalen
en machtsmisbruik.
Maar we dienen ook te zeggen
dat er heel veel maatschappelijke
betrokkenheid voortkomt uit
gelovigen, veelal gelovigen
aan de basis, die zich niet
van de wijs laten brengen
door misstappen van leiders
en instituties.

Uit Trouw

Liefde mijn religie

Er was een tijd
dat ik
mijn naaste afwees
als zijn geloof
niet het mijne was.

Nu is mijn hart
in staat
om alle vormen
te aanvaarden:
het is weide
voor gazellen
en klooster voor
christenmonniken,
tempel voor
afgodsbeelden
en Ka'aba voor pelgrims,
het is vaatwerk voor
de tafels van de Thora
en de verzen
van de Koran.

Want mijn religie
is de liefde.

Waar de karavaan
van de liefde
ook heen trekt,
zijn wèg is de weg
van mijn geloof.

*Ibn Arabi, geciteerd
in Willigris Jäger
Over de liefde, 2010*

Geef nooit op

Geef nooit op!
Het doet er niet toe
wat er gaande is
Geef nooit op
Ontwikkel je hart
Te veel energie
wordt gestopt
in het ontwikkelen van
de geest in plaats van het hart
Heb mededogen
Niet alleen met je vrienden,
maar met iedereen
Heb mededogen
Werk voor vrede
in je hart en in de wereld
Werk voor vrede
En ik zeg nog eens
Geef nooit op
Het doet er niet toe
wat er gebeurt
Het doet er niet toe
wat er
gaande is om je heen
Geef nooit op !

De XIV Dalai Lama

utopia

dat land waar alles mooier,
net buiten mijn gezichtsveld is,
dat veelbelovend land
waar geen verdriet is en geen pijn
weet jij waar het zal zijn?

dat land of is het slechts een stad
waar openheid en gein
de norm zijn,
waar fier debat
gaat over wél en zijn
van ieder in die stad,
geen uitsluiting is er,
geen chagrijn,
weet jij waar het zal zijn?

die stad of is het slechts een huis
dat vredig staat,
waar dag nog dag is en
nacht nog nacht,
waar lente wordt
gevolgd door zomer,
seizoenen vloeien in elkaar,
waar liefde meer is
dan een woord,
verloren tussen 'k' en 'm'
waar oog voor de naaste
niet alleen gepredikt wordt
- verstikt, bedolven onder
mooie woorden -
maar ook bedreven wordt,
door heldere geesten,
zuiver en rein,
weet jij waar het zal zijn?

Ad Wagemakers

Utopia (© Foto: Ad Wagemakers)

Van accountant straatpastor

Joost Koopmans

Zwanenhof

29 dec. 17.00 u.-2 jan.
10.00 u.: Dagen rond oud
en nieuw, actief de drempel
over naar het nieuwe jaar.
(074) 265 95 25
info@zwanenhof.nl

Wittem

26, 28, 31 dec. 14.00-16.30
u. Kerststallentoonstelling
(043) 450 17 41
info@klosterwittem.nl

Open deur

Thema december: Stille
nacht.
(079) 362 86 28 (8.30-12.30
u.) www.open-deur.nl

Vrijwilligers

Embregt Wever zoekt vrijwil-
ligers voor een bezoek aan
mensen uit de doelgroep
van het straatpastoraat,
thuis, in opvangcentra of de
gevangenis. 06-54756565
rkdiaconaalcentrum@
gmail.com

Kerk en Samenleving

11 jan. 20.00-22.00 u. Mag
ik mijn hond meenemen?
(0499) 32 91 13 jcvelde@
onsbrabantnet.nl

Begijnenhofgesprekken

15 jan 10.30-12.30 u. De
Herberg: Zorg voor lichaam
en ziel.
(040) 242 12 63 begijnen-
hofgesprekken@kpnmail.nl

Petrus en Paulus Tilburg

17 jan. 20.00 u. Pauluszaal:
Woorden van rechtvaardig
handelen.
(013) 467 05 80 info@paro-
chie-petrusenpaulus.nl

Benedictushof

9, 16, 23, 30 jan. en 6 febr.
14.00-16.30 u.: Bijbelse spi-
ritualiteit, psalmen.
(072) 506 14 15 (di en woe)
benedictushof@
abdijvanegmond.nl

Achelse kluis

13 febr. 20.00-21.00 u. Frank
Bosman, Maria Magdalena
tussen mythe en werke-
lijkheid. (040) 206 99 55
(9.30-11.30/ 14.30-17.00 u.)
abdij@achelsekluis.org

Iemand van de Roeromredactie tipte me om de straatpastor van Den Bosch eens te inter-
viewen. Het moet een bijzondere man zijn. Daarmee was mijn nieuwsgierigheid gewekt.
Wat voor iemand zou deze straatpastor dan wel zijn? Charismatisch als abbé Pierre, ge-
dreven als de broodpater?

Aan het station zou hij me opwachten en te
midden van al die mensen pik ik hem er met-
een uit: een grote forse man, vriendelijk gezicht,
een baardje en een kruis op zijn borst. Het zou
een kapucijn kunnen zijn. Wandelend naar zijn
huis in de binnenstad valt mij op dat hij zijn
woorden even nadrukkelijk neerzet als zijn
voetstappen. Zijn kleine woonkamer heeft veel
weg van een kloostercel. Een idealist is hij ze-
ker, dacht ik.

Embregt

Embregt Wever heet hij, negenenveertig jaar
geleden geboren in Breda, maar getogen in de
Zaanstreek en op vierendertigjarige leeftijd ver-
huisd naar Amsterdam. Op de Havo dacht hij
er nog wel eens aan om priester of klooster-
ling te worden. Maar toen hij zijn diploma op
zak had, ging hij eerst als havenarbeider aan
de slag om wat te verdienen. Een half jaar la-
ter werd het economie. Als accountant hield hij
een eigen kantoor. Later verkocht hij het om op
internationaal niveau te gaan werken. Voor een
dagdeel per week werd hij docent aan de *Hoge-
school Marcus Verbeek*. Hoewel hij dus carrière
maakte, zette hij toch een vraagteken achter
zijn werk: 'Is dit nu wat ik wil?'

Zoeken

'De kerk stond bij mij op een uiterst laag pitje.
Op mijn fietstochten kwam ik vaak langs het
putje van Heiloo, een Mariabedevaartsplaats,
wereldberoemd in Noord-Holland. Daar stapte
ik altijd even af, mijn enige lijntje met Boven.
Door een aantal persoonlijke teleurstellingen in
mijn leven was mijn godsbeeld gaan wankelen.
Waarom was God mij niet genadig? De liturgie
in de kerk sprak me ook al niet aan: zo vlak en
praterig. Op mijn zoektocht naar zin kwam ik
terecht bij de jezuïeten van de Krijtberg. Ze bie-
den daar een verscheidenheid aan vieringen en
een inhoudelijk rijke verkondiging. Zonder in
ritualisme te vervallen ademt de liturgie juist
dié sacrale sfeer die mijn hart raakte, terwijl de
verkondiging me prikkelde en uitdaagde.'

Waarom ik?

'Ook in het alledaagse begon ik gevoelig te wor-
den voor het beroep dat op mij gedaan werd.
Op kantoor kwam bijvoorbeeld een man pra-
ten over het bedrijf dat hij moest gaan loslaten.
Daar had hij veel moeite mee, want het was
zijn troetelkind. In plaats van een zakelijk ge-
sprek over bedrijfsuitvoering werd het een emo-
tioneel gesprek over loslaten. Het zakelijke ge-
deelte moest dan maar een volgende keer aan
bod komen. Een ander voorbeeld. Tussen de
middag gingen we als collega's wel eens een
broodje eten in een slagerszaak. Op een keer
hing er een rouwcirculaire aan de muur; die

Embregt Wever

had ik wel gezien. Omdat het mooi weer was
at ik mijn broodje buiten op. Op een gegeven
moment kwam de slager naast me staan om
te vertellen hoe erg hij het vond dat zijn vader
overleden was. Waarom moest hij nu juist mij
hebben en niet de andere collega's? En dan nog
zo iets. Als paardrijder kwam ik uiteraard regel-
matig in de stal. Toen ik hoorde dat één van de
klanten, een meisje van zestien, was overleden,
ging ik bij de familie op bezoek. 'We zijn zo
blij dat iemand van de paardenstal komt spre-
ken bij de uitvaart', zeiden ze. Ik wist nergens
van, maar blijkbaar zagen ze in mij iemand die
een woordje zou zeggen. Wat moest ik met deze
signalen? Ik wist het niet en legde het voor aan
een jezuïet van de Krijtberg.'

Studie en werk

'Denk er over na', zei die pater en ik kreeg een
boekje mee om me te helpen: geestelijke oef-
eningen voor het dagelijkse leven. De jezuïet
heeft me acht maanden bij deze oefeningen
begeleid. Toen kwam ik tot het inzicht dat ik,
ook al was ik veertig jaar, theologie wilde gaan
studeren. Ondertussen werd me ook gevraagd
of ik meer lessen wilde gaan geven op de Hoge-
school. Daarmee kon ik de kost verdienen. En
omdat een vriendin van mij intrad bij de zusters
Kanunnikessen van Maarssen nam ik haar werk
over als coördinator van de vijf binnenstadspa-
rochies van Amsterdam. Daarnaast wilde ik ook
eens vrijwilligerswerk gaan doen. De jezu-
ieten wisten dat er nog behoefte was aan dra-

gende krachten in het drugspastoraat. Zo kon ik van drie kanten aan de kerk proeven: als parochiaan, op bestuurlijk niveau en in het straatpastoraat.'

Naar de Wallen

'Ik verlegde dus mijn werk van een deftig kantoor naar de *Amsterdamse Wallen*. Het deed goed te zien hoe de kerk daar aanwezig is. Naast de twee pastores zetten zich wel veertig vrijwilligers in: zusters, paters, pastoraal werkers en leken. In het begin vond ik het moeilijk. Van al je inspanningen voor die dak- en thuislozen wil je resultaat zien. Maar je moet leren dat kleine dingen al van veel betekenis kunnen zijn. Een praatje van enkele minuten draagt al bij aan menselijke waardigheid. Hoe lichter je leven, hoe waardevoller sociaal contact wordt. En hoe meer problemen, hoe belangrijker een luisterend oor. Eén mijl meelopen is meestal niet genoeg; ga er twee. Vertrouwen dat zijn momentum ook komt. Meelopen en vertrouwen: ik heb het zelf ook nodig gehad.'

Mijn eigen weg

'Ondertussen, het was 2005, speelde die oude vraag weer bij me op: wat wil je nou, pastor worden of het klooster in? Klooster betekent voor mij contemplatief leven. Er zit een monnik in mij. In 2006 ging ik op retraite bij de *Trappisten* met de innerlijke vraag: God, welke kant stuur je me op? Het was Goede Week, ik vertrouwde erop dat het antwoord wel zou komen. En het kwam. Meelevend met de monniken werd me heel duidelijk dat het slot, die *stabilitas*, niet bij me past. Ik zou mezelf en de gemeenschap teleurstellen. Ik wilde me bij de mouw laten pakken door mensen. In het begin bracht dit antwoord me veel verdriet. Maar hoe dichterbij Pasen hoe meer mijn stemming omsloeg: ga je eigen weg als contemplatief in de wereld. De overtuiging groeide dat die wereld voor mij aan de rafelrand van de samenleving zou liggen. Want niet het bestuurlijk werk in de parochie of het basispastoraat hadden mij het meest geïnspireerd, maar het werk voor de kleurrijke mensen van de straat.'

Den Bosch

'Ik heb me als oblaat verbonden met de benedictijnen van de St. Adelbertabdij in Egmond. Af en toe ga ik daar een week naar toe en thuis verbind ik me met hun gebed. Mijn theologiestudie had ik nog niet afgerond toen ik een advertentie zag staan voor het straatpastoraat in Den Bosch. Ik solliciteerde en werd nog aangenomen ook. Hoewel ik een zending heb gekregen vanuit de katholieke kerk ben ik er voor alle mensen die hulp nodig hebben. Mijn arm wordt veel gepakt

en ik laat me ook pakken, dat is de aard van het beestje. Religie is geen voorwaarde. Natuurlijk zijn het wel vaak pastorale thema's die aan bod komen: dood, leven, ziekte, verlangen, angst, verlies, hoop, zingeving, schuld. Ik heb niet de illusie dat ik alle problemen kan oplossen. Dat is ook niet mijn uitgangspunt. Contact maken is al winst. Mijn ingang is de straat. Ze kennen mij. Ik zwerf net als zij van de ene plek naar de andere: van de nachtopvang naar de sociale werkplaatsen, de reguliere hangplekken. En 's avonds bezoek ik mensen in detentie of in een kliniek. In de voormalige Bartjeskerk, nu *Moeder Teresazaal*, ben ik begonnen met een wekelijks spreekuur en op zondagmiddag is er een viering waarin mensen van de straat elkaar ontmoeten en stem krijgen. Er wordt geklaagd, gezongen, gelezen uit de bijbel en geluisterd. Er is een stiltegebed en we wisselen nieuws uit. De financiële kant van het pastoraat wordt behartigd door verschillende zustercongregaties uit stad en regio. Ze zien in het straatpastoraat hun eigen werk van barmhartigheid voortgezet. Er wordt door de kerk echt wel aan jullie gedacht, zeg ik wel eens tegen de straatmensen.'

Het eigene

'Het eigene van mijn werk is dat ik me niet concentreer op specifieke problemen zoals de verslaving, het trauma, de beperking. Bij elke psychiater komt er weer een stempeltje bij, maar ik probeer de persoon in zijn geheel te zien en niet alleen het probleem aan het oppervlak. Wie ben je als mens, ook al ben je bijvoorbeeld verslaafd? Mijn ervaring is dat mensen niet

zomaar in de problemen raken. Vrijwel altijd heeft verwaarlozing, mishandeling of seksueel misbruik plaatsgevonden in de jeugd of is er sprake van een trauma of psychische aandoening. En daarover willen ze dolgraag met iemand praten. Daarom zwerf ik ook komende kerstavond weer door de stad of bezoek ik bijeenkomsten voor daklozen. Want juist dan komen veel emoties los door herinneringen aan verlies. Ik luister, probeer te begrijpen met verstand en hart en geef als het kan advies of een bemoedigend woord. Helaas heb je niet altijd woorden om te antwoorden, maar luisteren helpt altijd.'

Volhouden

Embregt, hoe hou je dit zo in je eentje vol? 'Ik begin de dag met meditatie om voeding op te doen. En rond vespertijd draag ik de dag op en laat hem los. Ik ervaar wat ik mag doen als niet van mezelf, het wordt me gegeven. Daarom draag ik ook dit kruisje, dan kan ik van me afwijken. Het gaat niet om mij, maar om Hem. Maar ik ervaar ook onmacht. Dan bid ik: 'Kom mij te hulp, zonder Jou kan ik het niet.' En soms, ja, dan dommel ik in die stoel daar gewoon in. Maar ik ben ook op zoek naar vrijwilligers. Voor mij alleen - ik ben dagelijks wel twaalf uur bezig - is dit werk niet meer te behappen. Ik vraag niet om ervaringsdeskundigen maar om maatjes; het liefst met een christelijke achtergrond.' Pastor Embregt is een begrip in Den Bosch. Ook voor bisschop en pastores, politiemensen en maatschappelijk werkers, die bij hem te rade gaan als ze zich het lot van straatmensen aantrekken.

Station 's-Hertogenbosch

Herbergzaam van hart

Ruud Roefs

‘... omdat er voor hen geen plaats was in het nachtverblijf’ (Lucas 2,7). Geen plaats ... ‘Het spijt me ... Vol is vol. Probeer je geluk maar verderop!’

Het doet me denken aan een verhaal over een groep kinderen op een Vlaamse dorpschool dat ik enkele jaren geleden hoorde. Ze hadden zich wekenlang samen met hun leerkrachten op het jaarlijkse kerstspel voorbereid.

Alles gesmeerd tot

Vlak voor het begin van het stuk was de spanning te snijden. Nu kwam het er op aan! Nadat de spelertjes voor het laatst waren geïnstrueerd en de nerveuze Jozef zijn derde en nu toch echt laatste plasje gedaan had, kon het spel beginnen. Al spoedig was er van spanning weinig meer te merken. Iedereen genoot en zag hoe de kinderen opgingen in het spel. Alles verliep vlekkeloos tot het moment waarop Jozef en Maria bij de herberg aankwamen. De herbergier, een klein manneke met een blonde vlaskuif, deed open en vroeg wat men wilde. De kleine Jozef legde uit wat er aan de hand was; dat ze moe waren en onderdak zochten. Waarop de kleine herbergier volledig uit zijn rol viel en - door medelijden bewogen - antwoordde: ‘Awel, natuurlijk ... kom binnen! Zo kunt ge toch niet buiten blijven staan!’ De hilari-

teit in de zaal was groot; ook de consternatie onder spelers en leerkrachten. Pas na enige tijd kon het spel hervat worden.

Des kinds

Later werd er door de grote mensen nog eens smakelijk om gelachen. ‘Zoiets’, zei een moeder, ‘kan alleen kinderen overkomen.’ Ze heeft gelijk. Een reactie als die van onze kleine herbergier is enkel mogelijk, omdat hij keek ‘met de ogen van een kind’. Puur en onbevagen. Volwassenen kijken vaak anders. Ze lijken ‘het kind’ vergeten te zijn. Ze hebben hun rol goed ingestudeerd, houden zich keurig aan hun tekst en weten hoe het hoort.

Doe maar mee

Jammer toch dat we als mens al zo snel worden ‘afgericht’; dat we, als origineel geboren, zo vaak als kopie eindigen; als braaf, keurig lid van samenleving, kerk of ander verband. Nota bene een kinderlied bevat de zin: ‘... al wie met ons mee wil gaan, die moet onze manieren verstaan. Zo zijn onze manieren ...’ Prima dat je meedoet maar wel netjes in de pas! Waar is die kleine herbergier-in-onszelf

toch gebleven? Waar is dat kind in mij dat me recht uit het hart laat spreken? Het kind dat alleen maar kan zeggen: ‘Kom binnen. Mijn huis is jouw huis.’ Zo naïef zijn grote mensen niet meer. Dat kan ook niet. Door schade en schande wijs geworden lijkt een gezonde dosis wantrouwen vooraf wel zo verstandig.

Heb jij plaats ?

Of er plaats is in ons dorp, onze stad; in de herberg die kerk heet? In principe wel natuurlijk, maar ... Of in herberg Nederland - voor Mauro en al die anderen op de vlucht voor oorlog en geweld? Of zijn we liever onder elkaar, ‘trots op Nederland’, veilig achter Deltawerken van zelfgenoegzaamheid en egoïsme?

De bijbel heeft een ander verhaal. Die roept op tot verzet tegen elke vorm van on-recht en on-herbergzaamheid ... Huub Oosterhuis zegt het zo: ‘De bijbel heeft mij de ‘onverzoenlijke hoop’ geleerd, hoop die zich niet verzoent met de feiten; die tegen de feiten indinkt en invoelt - tegen het gelijk en het laatste woord van de machtigen, tegen de regimes, tegen de heersende economische orde. Moet het maar blijven zoals het is, deze ‘bestaande orde’, deze oude wereld? Dat te denken is cynisme. De bijbelse godsdienst is een doorlopend geding, een dagelijks kort geding tegen dat cynisme. De aanklager van dat cynische systeem en de advocaat van de slachtoffers in de bijbel is God zelf.’¹

Herbergzaam van hart

Het is in de kleine kwetsbare mens ook wel ‘naaste’ genoemd, dat God mijn wereld binnentreedt en mij aanspreekt: Heb je plaats voor mij? Gods wereld is een gedeelde wereld. Precies dit visioen vormt de spil van de Schrift. Een droom die vaak door de naakte feiten wordt weggehoond. En toch ... Wat doet mij geloven in wat soms een illusie lijkt? Licht dat, hoe zwak ook, in staat is minstens voor nu het duister te verjagen? Opnieuw Oosterhuis: ‘Ik heb besloten dit visioen ernstig te nemen en met mezelf afgesproken naar de vervulling ervan te verlangen. En ik heb ook met mezelf afgesproken te vertrouwen op het goede dat overal gedaan wordt: de toewijding waarmee mensen voor elkaar zorgen, naar elkaar luisteren, wonden verbinden - de ongekende onschatbare ontferming en solidariteit die mensen elkaar betonen [...] dat komt óók voor.’²) Het Rijk van God is geen spekstakelstuk. Het gebeurt in een kind. Het komt aan het licht waar mensen uit hun rol vallen en ‘thuis geven’, herbergzaam zijn van hart en mens zijn voor elkaar.

¹) Huub Oosterhuis *Jij die mij ik maakt* p. 48;

²) Idem, p. 49

(© Foto: Ruud Roefs)

Haven achter de horizon

Rob van der Zwan

Op donderdag 24 november 2011 overleed Piet Nelen in klooster Wittem. Met zijn overlijden valt een markante man weg die op zijn eigen wijze veel betekend heeft voor de Nederlandse kerkprovincie en met name ook voor de religieuze - en missionaire beweging.¹⁾

De uit West Brabant afkomstige, in 1931 geboren Nelen trad toe tot de congregatie van de redemptoristen en werd in 1956 priester gewijd. Hoewel zijn gezondheid de laatste maanden achteruitging, kwam zijn overlijden toch nog onverwacht.

Piet Nelen

Een drijvende kracht

Piet Nelen zou zich ontwikkelen tot een drijvende kracht achter de missionaire beweging in de laatste decennia van de vorige eeuw. Een man die in zijn studietijd al geboeid was door Latijns Amerika en de ontwikkelingen die zich daar voltrokken rondom een kerk van en voor de armen. In de jaren zestig bouwde hij het COLAM te Roermond uit tot een centrum voor oriëntatie op mondiale vraagstukken. In 1969 werd hij missiesecretaris van het bisdom Roermond en doopte toen het diocesaan missiebureau om tot *Diocesaan Instituut voor Internationale Solidariteit* (DIVERS). Vanaf 1975 was hij secretaris van BIS (*Bureau Internationale Solidariteit*) en vanaf 1981 secretaris van het *Centraal Missionair Beraad Religieuzen*. Verder was hij betrokken bij de *Acht Mei Beweging*. Ook in zijn eigen congregatie bewees Piet Nelen zich als een bekwaam bestuurder die in 1990 provinciaal overste werd.

Een menselijke wereld zoeken

Ik heb Piet Nelen vooral leren kennen binnen

de vereniging *Scala* die in 1997 ontstond in de kring van de redemptoristen, mede op instigatie van Piet Nelen zelf. Hij was aanvankelijk natuurlijk actief als bestuurder en vooral graag ook 'reisgenoot' in datgene wat Scalaleden met elkaar verbindt: de zoektocht naar het Heilige, naar wat blijvend van waarde is, naar wat er toe doet. Hij beschouwde het als een vrienden/familiëkring die zijn leven mede inhoud gaf en ook voedde. Het samen zoeken naar persoonlijke levenszin en een menselijke wereld waarin mensen niet gekend worden als nummers maar als personen met ieder een unieke waarde, bleef voor hem tot op hoge leeftijd belangrijk.

Haven achter de horizon

In 2009 gaf Piet aan het rustiger aan te willen doen. Hij schreef mij: 'Bij mijn 75^e verjaardag in 2006 heb ik besloten enigszins afstand te nemen van mijn verleden en me meer bezig te gaan houden met de invulling van mijn laatste levensfase. Dit 'loslaten' is niet zo'n simpele zaak, heb ik ervaren. Maar het is wel realistisch en een noodzaak om een persoonlijke en eigen zin te geven aan de levensfase, die ik nu doormaak.' Een jaar eerder verzorgde hij een bijdrage aan de Scalabundel *Reisgenoten gezocht*, getiteld 'Mijn cruise door de tijd'. Hij keek daarin terug op zijn actieve leven en maakte de balans op van de teleurstellingen en van de inspiratie. Daarin staat de volgende passage te lezen: 'Toch baseer ik bij dit alles mijn vertrouwen en verwachtingen vooral op mijn geloof in de persoon en de boodschap van Jezus van Nazaret, die 'de liefde' als mens vóórleefde en verzekerde dat deze liefde zou leiden tot vrede en geluk. Wat de 'haven achter de horizon' waarover hij sprak, me uiteindelijk aan geluk zal bieden en voor me zal betekenen, weet ik niet. Ik neem hem echter ook op dit punt ernstig en blijf geloven in de zin van mijn cruise door de tijd en in een levensperspectief. Verder vertrouw ik me toe aan het Mysterie van de God waarin ik geloof en waarvan ik - volgens Augustinus - ook een deel ben.'

Het zijn weloverwogen woorden gekozen bij een weloverwogen levensbalans. Ze zijn kenmerkend voor de persoon Piet Nelen. Het ontroert me de passage weer te lezen.

¹⁾ Vgl. J.Y.H.A. Jacobs, *Werken in een dwarsverband. Een portret van de gezamenlijke Nederlandse priesterreligieuzen 1840-2004*. Valkhof Pers 2010

Rob van der Zwan
is voorzitter van de vereniging *Scala*

Europa

Europa, weet je nog hoe je werd ontvoerd door de oppergod en heerser van de wereld, die tot ver over zijn oren verliefd op je was? In schoonheid kende je je gelijke niet, maar een enge droom bracht je in verwarring en maakte je ongelukkig. De droom kwam uit: je werd door de oppergod meegenomen naar Kreta, die je liefdevol in haar armen nam. Hier en nergens anders, Europa, werd je koningin. En daarom zal voor alle tijden je naam in de mensheid voortleven, - zo staat geschreven.

Ben je dit vergeten, Europa? Ben je vergeten wie je indertijd liefdevol in de armen sloot? Je ketent Griekenland nu vast, je verwijt haar de schulden die jij bij haar hebt uitstaan. Je wilt haar tot je slaaf maken - niet van je schoonheid van weleer, maar van je machtswellust en hebzucht van nu. Je zegt dat je het beste met haar voorhebt, je zegt dat je zelfs de grootste offers brengt voor haar welzijn. Maar je weet wel beter! Vind je het zo moeilijk om haar dankbaar te zijn, dat je nu de verhoudingen omdraait? Schuif je nu je eigen schuld op haar af?

Griekenland, denk aan je geschiedenis! Ga niet mee in dit verhaal, stop ermee nu het nog kan. Stop ermee voordat je werkelijk slaaf bent geworden van Europa, die je zelf indertijd liefdevol in je armen sloot. Europa is nooit de heerser van de wereld geweest en zal het ook nooit worden. Ze is slechts ontvoerd, omdat ze zich liet verleiden door de mooie gestalte van een stier - de gedaante waarin de oppergod zich had vermomd.

Europa, wat ben je zonder Griekenland? Alleen bij en dankzij haar kun je koningin van de wereld zijn. Waarom haat je nu het land zo, aan wie je zelf alles te danken hebt?

Marcellus

Kijk, mijn vader, mijn broer

Mario Coolen en Karen Hammink

Gedenken in Santa Lucía Cotzumalguapa, Guatemala. Traditiegetrouw zijn ook dit jaar de graven van het kerkhof van Santa Lucía op Allerzielen fris geschilderd en getooid met prachtige bloemen. Voor de meeste nabestaanden van de dertig slachtoffers van het gewapende conflict dat Guatemala gedurende zesendertig jaar teisterde is er geen graf om te bezoeken. Voor hen is er nu echter wel een boek waarin hun verdwenen geliefden worden herdacht en geëerd.

Verdwenen en vermoord

'Kijk, dit zijn ze, mijn vader, mijn broer, mijn helden.' Fier steekt Florentino Gudiel het boek dat hij zojuist heeft ontvangen in de hoogte, zodat iedereen het goed kan zien. Florentino's vader Florentín werd 20 december 2004 in Santa Lucía vermoord, op het moment dat hij ijverde voor een monument voor alle verdwenen en vermoorde slachtoffers van het geweld. On-

Je zou kunnen zeggen dat ze ons met geweld de mond hebben gesnoerd. Pas later ben ik met mijn broer en zusjes opnieuw onze verhalen gaan vertellen en zo proberen we het verleden te reconstrueren. *Judith Almira*

der hen ook Florentino's broer José Miguel, die op 21 september 1983 door militairen werd opgepakt in de hoofdstad van Guatemala en voorgoed verdween.

Levensverhalen

Het levensverhaal van Florentín en José Miguel staat in het fotogedenkboek *Weg uit de armoede* dat op Allerzielen 2011 ten doop is gehouden. In de vroege morgen van die dag verzamelen zich ongeveer

Bloemen bij een anoniem graf op kerkhof van Escuintla

tweehonderd nabestaanden in een kerkgebouw aan de rand van Santa Lucía. Bij de portretten van de slachtoffers worden kaarsen aangestoken en samen zingen we het vertrouwde lied *Wij kunnen niet leven als er honger is onder de zon*. Chonita Aguilar die haar broer Macabeo verloor, leest

Foto's van de slachtoffers op het kerkhof van Escuintla

Oud generaal Otto Pérez Molina werd 7 november 2011 tot president van Guatemala gekozen. Pérez Molina was legercommandant ten tijde van het gewapend conflict dat duurde van 1960 tot 1996 en dat zeker 200.000 slachtoffers eiste. Hij was actief in gebieden waar veel Maya's door het leger werden omgebracht. Het is zeer de vraag of hij de vervolging van officieren die betrokken waren bij mensenrechtenschendingen gaat doorzetten. Nederland speelde de afgelopen jaren in Guatemala een belangrijke rol door de steun aan initiatieven en organisaties op het gebied van de mensenrechten en de aanpak van de straffeloosheid. Helaas heeft Nederland in het kader van het 'nieuwe beleid' besloten de ambassade in Guatemala spoedig te zullen sluiten.

dan de Zaligsprekingen uit het evangelie van Matteüs, die eindigen met: gelukkig, als je wordt vervolgd om het goede dat je doet. Gelukkig? De nabestaanden die zelf jaren ondergedompeld waren in angst en isolement weten dat het wel om een heel bitter soort geluk gaat. Toch waren het vaak woorden uit de bijbel die de slachtoffers op de been hielden op momenten dat hun leven op het spel stond.

Gedroomd

Na het liturgische gedeelte komen familieleden van de slachtoffers in groepjes naar voren om het gedenkboek te ontvangen. Leticia Martínez, zus van de in 1980 ontvoerde Elvi Francisco Martínez, barst in tranen uit als ze in het boek het portret van haar broer ziet. Ze heeft die nacht gedroomd dat ze zijn stoffelijk overschot had gevonden. Zo ver is het nog niet, maar met het boek in haar handen geklemd weigert ze te geloven dat dromen bedrog zijn.

Aan de borst gedrukt

Na haar volgt don Arnulfo Cristales, oom van de vier leden van het gezin Bautista die naar Canada vluchtten nadat acht familieleden waren ontvoerd, allen actief in het Comité voor Boereneenheid en betrokken bij de suikerrietstaking van begin 1980. Het laatste boek is nog maar net overhandigd of er breekt boven Santa Lucía een tropische regenbui los die alle woorden overstemt; in het opgelegde zwijgen bladeren de aanwezigen door het boek, van achteren naar voren en van voren naar achteren, om het vervolgens stevig tegen de borst te drukken.

Met het boek in de hand

Als de regen minder wordt praten we met een kleinere groep vrouwen en jongeren, die de nabestaanden uit de grotere groep kozen, door over de toekomst. Zij willen zich formeel gaan organiseren, nieuwe kennis opdoen, andere organisaties van slachtoffers leren kennen, ervaringen met hen uitwisselen en samen optrekken richting de overheid, zodat de *Commissie voor het zoeken naar Verdwenen Personen* er nu eindelijk eens komt, etc. Het boek zien ze als een belangrijk instrument om wat gebeurd is met kinderen en kleinkinderen te delen. Om het samen met hen te lezen en te bespreken. Maar het boek biedt ook mogelijkheden om zichzelf als groep te presenteren; om te laten zien wie ze zijn, wat hen is overkomen en vooral ook op welke manier zij nu bezig zijn te werken aan waarheid, gerechtigheid en herstel. De groep wil gaan praten met scholen en onderwijzers in Santa Lucía, zodat dit vergeten deel van de geschiedenis onderdeel wordt van het schoolcurriculum.

Bezoek aan het kerkhof

Daags na de presentatie van het gedenkboek brengen we met een deel van de nabestaanden een bezoek aan het graf van pater Walter Voordeckers, pastoor van Santa Lucía en vermoord vanwege zijn steun aan de opstandige boeren. 'Hier ga ik met mijn moeder vaak naar toe' zegt Ester Back, 'hier denken we aan mijn ontvoerde vader.' Julián Back, een gedreven catechist met groot aanzien in de gemeenschap werd in september 1983 door gewapende mannen opgepakt en kwam nooit meer terug. Bij het graf van padre

Nabestaanden tijdens de presentatie van het boek in Santa Lucía

Walter vertelt Alejandra Ramírez dat ze 's nachts gedroomd heeft van alle mensen die, net zoals haar ontvoerde man Isidrio en schoonzus María Victoria, in het boek staan. 'Ik voelde een heftige pijn in mijn borst, het leek wel vuur', zegt ze, 'het was alsof ze allemaal om ons heen stonden, in levenden lijve. Vanmorgen zei mijn jongste dochter me dat ik de hele nacht heb liggen huilen.'

Of ze misschien ...

Na het bezoek aan het kerkhof van Santa Lucía reizen we naar de begraafplaats van de provinciehoofdstad Escuintla. Hier is onlangs een begin gemaakt met het openleggen van de naar schatting 1.000 anonieme graven waarin heel waarschijnlijk ook de stoffelijke resten van slachtoffers van Santa Lucía. Onder een verzengende zon verzamelen vier jonge antropologen botje bij botje, in diepe graven waarin zich soms wel vier lichamen bevinden.

Er gaat een schok door de nabestaanden als tussen de stoffelijk resten plotseling een deel van een kogel opduikt. De familieleden van de slachtoffers, die allen hun DNA hebben laten afnemen, bestoken de antropologen met vragen. Of ze al meer weten over de identiteit van de dertig stoffelijke resten die tot nu toe geborgen zijn; of ze misschien iemand hebben gevonden met sandalen 'zoals mijn man ze altijd droeg'.

Het doet pijn terug te denken aan alles wat is gebeurd, maar we kunnen het gewoon niet vergeten. We moeten spreken over onze geliefden. Het waren mensen met een droom, zij streden omdat ze iets goed wilden voor iedereen.
Emilia Sequén

Alejandra Ramírez met haar familie

Nederlandse ambassade

Maandag 7 november overhandigde Rosa Salpec namens de nabestaanden van Santa Lucía het gedenkboek aan de Nederlandse ambassadeur in Guatemala, de heer Jan-Jaap van de Velde, die graag met haar op de foto wil. Daags daarvoor is Otto Pérez, oud-generaal met een twijfelachtige staat van dienst op het gebied van de mensenrechten, tot nieuwe president van Guatemala gekozen. Rosa is blij als ze hoort dat de Nederlandse ambassade bereid is de presentatie van het boek in de hoofdstad te ondersteunen, - een teken dat de internationale gemeenschap bereid is mee te kijken naar wat er in Santa Lucía en in heel Guatemala gebeurt. Dat diezelfde ambassade binnenkort haar deuren sluit in Guatemala is slecht nieuws waar ze nu even niet aan wil denken.

Mario Coolen, Solidaridad
Karen Hammink, Impunity Watch

Lef tot kerksluiting

Gerrit Coppens

Vele gelovig betrokken mensen vragen zich af of over x jaar hun parochiekerk er nog is. De meesten wachten lijdzaam af totdat de pastoor - de bisschop - de deur dichttrekt; anderen gaan er lijfelijk voorliggen zoals de San Salvator in Den Bosch.

De kerk investeert niet meer in catechese op scholen. De pastoors hebben geen tijd. Kapelaans die zich met onderwijs en jeugd bezig hielden zijn er niet meer en pastoraalwerkers inzetten wordt vanbovenaf ontmoedigd. Dus geen aanwas van nieuwe gelovigen en de parochie vergrijsjt.

Zus en zo

Sommigen schamen zich om tot een gemeenschap van schandalen te behoren en gooien de handdoek in de ring. Dat de kerk aan de eredienst onttrokken wordt ervaren ze gelaten. Hooguit vloeit er een traan vanwege de herinneringen aan alle lief en leed. Anderen zeggen: 'Wij willen als gemeenschap het evangelie blijven uitdragen. Het liefst vanuit de kerk, die door onze (groot)ouders opgebouwd is en waarvoor ze destijds echt gevestigd hebben. Jezus en onze ouders zijn het waard te worden doorgegeven.' Toch moeten er keuzes gemaakt worden. Er gaan kerken dicht. De kerk die ik bezoek zit ook in een fusieproces. We zijn financieel gezond; om die reden is sluiten geen noodzaak. Maar als over tien jaar kerkbezoek en kerkbijdrage meer dan gehalveerd zijn ligt er een totaal ander plaatje. En: waar kiezen we voor?

Er thuis zijn?

Ik zie parochiebesturen, pastores, bisschop - wie heeft kerkrechtelijk het laatste

woord? - vaak een monumentale kerk als hoofdkerk kiezen en de andere kerken geleidelijk uit het oog verdwijnen en gesloten worden. Goed nieuws voor de parochianen van die hoofdkerk, maar de meeste nieuwe parochianen zien hun eigen kerkgebouw - met alle daar gedeelde emoties - dichtgaan. Die grote dure monumentale hoofdkerk zal echter leeg blijven. Parochianen uit de gesloten kerken komen er wel eens, maar of ze zich er thuis gaan voelen?

Pauluskerk

De rijksoverheid bezuinigt; ook op monumentenonderhoud. Voor een kleine parochie is het onderhoud van een monumentale kerk veel te duur. Een na fusie ontstaan parochiebestuur kan het vermogen van de afgestoten kerken overhevelen naar de hoofdkerk waardoor deze tien/twintig jaar langer open kan blijven. Maar moeten de verantwoordelijken niet eens het lef hebben om te kijken naar de toekomstige functionaliteit van een gebouw. We waren onlangs in de Eindhovense Pauluskerk. Een mooi functioneel gebouw. Centrale gebedsruimte, zaaltjes voor administratie, vergaderingen, ontmoeting. Een gebouw met toekomstvisie gebouwd. Je kunt je er niet achter pilaren verschuilen, maar naast je naaste samen vieren. Daarvoor is kerk toch bedoeld! Het betreffend parochiebestuur heeft echter

besloten in een duur monumentaal gebouw te trekken en heeft de intieme kerk waar geloven een genot is overgedragen aan de oud-katholieke gemeenschap. Wij hebben de inwijding van het gebouw door aartsbisschop Joris Vercammen meegeemaakt. We wensen die gemeenschap vele mooie jaren toe.

Wat willen we?

Dit soort gebouwen doen het goed in de verkoopmarkt. Een aanpalend gemeenschapshuis dat uit zijn jas groeit kan zo'n gebouw goed gebruiken. Met

'Godsdiensten kunnen mensen uit elkaar drijven; maar mystiek, de stille intuïtie dat alle leven met elkaar verbonden is in een mysterieus geheel, maakt mensen bewust van de band die ze met de hele schepping en met elkaar hebben.' *Karen Armstrong*

weinig kosten extra ruimte. Een dergelijk gebouw afstoten is niet moeilijk. Het is nog niet zo emotioneel geladen als een eeuwenoud monument. Maar gaan we voor status en monument of proberen we een gemeenschap die geloof uitdraagt opnieuw vorm te geven? En kan dit het beste vanuit een groot kil gebouw of vanuit een intieme ruimte waar je je naaste in de ogen kunt kijken? Tussen haakjes: 'mijn' kerk - mijn kinderen zijn er gedoopt en mijn ouders begraven - is een monumentaal gebouw, maar geen toekomstige hoofdkerk.

Gods water over Gods akker ... (© Foto: Ad Wagemakers)

Einde of Nieuw Begin?

Harry Willems

Het Brabants Dagblad hield 6 oktober een peiling over de stelling: de San Salvator-parochie moet hulpbisschop Rob Mutsaerts als waarnemend pastoor accepteren. De uitslag was: 23% zegt ja en 77% zegt nee.

Natuurlijk kon de San Salvator-parochie Rob Mutsaerts, hulpbisschop van bisdom Den Bosch, niet accepteren als pastoor. Iemand die zich zo negatief heeft uitgelaten over deze parochie is niet waardig deze voor te gaan.

Leerstellig geloven?

Wat is het toch triest dat de r.k.-kerk haar gelovigen zo buiten de deur zet! Het is al een tijd op veel plaatsen aan de gang en nu komt het hier heel dichtbij. Waarom is er niet meer het besef voor wat Jezus zei: In het Huis van mijn Vader is plaats voor velen? En: Gods Geest waait waar Hij wil! Waarom daarop niet vertrouwd? Waarom die angstige nadruk op wetten en voorschriften en anders maar de kerk uit! Geloven is toch meer dan mensen ophangen aan leerstellingen over God? Geloven is geen zekerweten over God en het god-

Zoals licht uit duister
de dag uit de nacht -
zoals lente uit winter
en lach en traan
uit een bewogen hart -
zo ontluikt het wonder uit
het vurige binnen van de aarde -
hoop en vertrouwen uit
het goddelijk diep van de mens.

Peer Verhoeven

delijke maar schuchter vermoeden, soms eventjes ervaren en verder vertrouwen.

Sektevorming

De hiërarchische r.k.-kerk verstaat al heel lang de tekenen des tijds niet meer. Zij zet zich af tegen deze tijd die in haar ogen niets van God wil weten. Uit angst daarvoor trekt zij zich terug in oude kerkstructuren van een priester-kerk en in de bolwerken van kerkgebouwen. Angst is een slechte raadgever. Als de r.k.-kerk zich blijft verschuilen achter eigen gelijk en vermeende macht, verwordt ze tot een kleine fanatieke, fundamentalistische r.k.-sekte.

Het kerkinstituut wil letterlijk en figuurlijk weer alleen de dienst uitmaken. Maar gaat het de bijbel niet om leiderschap in dienstbaarheid met liefde en compassie? De wet is er voor de mens; de mens is er niet voor de wet. Jezus waste in alle nederigheid de voeten van zijn volgelingen. Geen leiderschap van boven de mensen, maar van tussen hen in.

Mystieke kerk

De San Salvator parochie probeert slechts trouw te blijven aan de uitkomsten van het Tweede Vaticaanse Concilie van Paus Johannes XIII en het Nederlandse Pastorale Concilie met de goed luisterende kardinaal Alfrink. Maar de mooie vruchten zijn systematisch door Rome in de afvalbak gooid. In die jaren zestig al voorzag Karl

Bid en werk voor een kerk -
zoete inval voor iedereen
die zoekt en tast naar
ziel en zin van leven.

Bid en doe mee in een kerk -
warm onderdak voor iedereen
hoe ook van nature geaard
hoe ook in het leven gevaren.

Bid en leef mee met een kerk -
klankbord voor ieders lief en
leed, voor lach en traan samen
beleefd, met elkaar gedeeld.

Peer Verhoeven

Rahner, theoloog en medewerker aan het Tweede Vaticaanse Concilie, dat 'de kerk van de toekomst spiritueel en mystiek of niet zal zijn.' Waarom toch die angst, die starheid en kilte van de r.k.-kerk? Waarom zo rechtlijnig, ééndimensionaal, letterknechterig? Terwijl er juist ook nú zoveel sporen van God en zijn Geest aan te wijzen zijn! Overal bloeien kleine geloofsgemeenschappen op die zich willen laten inspireren door Jezus, zijn boodschap betrekken op deze tijd en in bezielde verband naar zijn woord luisteren, het brood breken met en voor elkaar als teken van liefde en zorg voor elkaar. Er is juist in deze tijd zoveel behoefte aan nieuwe zingeving, spiritualiteit en religiositeit. Waarom onderkent de kerk dit niet? Waarom sluit ze daar niet bij aan? Waarom mogen geloven en kerk niet weer dat boeiende verhaal en prachtige muziekstuk zijn met allerlei varianten op het Hoofddthema? Geloof me: Jezus was een rasverteller en God is heel muzikaal!

De bomen zullen groeien tot in ... (© Foto: Toon van der Heijden, Spiegeling)

Zwarte koning

Frans Wijnands

Russische winter

12 november 2011-19 februari 2012 meerdere evenementen rond *Russische winter in Uden* in het Museum voor Religieuze Kunst (MRK) te Uden.

Dankzij een aantal belangwekkende legaten bezit het MRK een omvangrijke en waardevolle collectie iconen. Uit deze rijke verzameling zijn nu de belangrijkste iconen van de *Moeder Gods* en de orthodoxe feestdagen geselecteerd. *Venster naar Rusland* - een Udense organisatie die op een structurele wijze de contacten tussen Nederland en Rusland wil bevorderen - organiseert deze winter in nauwe samenwerking met het MRK een serie interessante bijeenkomsten over Russische cultuur. De serie is gestart met een klassiek concert door de twaalfjarige Rangel Silaev piano, Elena Ekichina sopraan en Leon Westerweel hobo. Vanaf woensdag 21 december vijf lezingen door Ruslandkenners Marie Thérèse Ter Haar en Masha Boosten-Ovtchinnikova over 'Kerstmis in Rusland', 'Geloof en bijgeloof in Rusland', 'Literatuur in Rusland', 'Rusland na de Perestrojka' en 'Van Anna Paulowna tot Beatrix'. Voor zakenmensen is er op woensdag 1 februari een seminar en netwerkbijeenkomst over 'Goed zakendoen in Rusland'. Voor aanmelden, nadere informatie en volledige programma van *Russische winter in Uden* www.museumvoorreligieuze-kunst.nl/activiteiten.

Museum voor Religieuze Kunst, Vorstenburg 1, 5401 AZ Uden (0413) 26 34 31; e-mail: info@museum-voorreligieuze-kunst.nl; www.museumvoorreligieuze-kunst.nl

Rolandswerth is een gehucht halverwege Bonn en Remagen, pal aan de Rijn. Schuin tegenover de Drachenfels, die de buurtbewoners goedaardig spottend de hoogste berg van *Nederland* noemen. Dit vanwege de vele Nederlandse toeristen die er al sinds jaar en dag komen.

Een paar jaar geleden, toen ik daar nog woonde, ben ik er eens naar de nachtmis gegaan. Toen al - en nu nog steeds - was er in Duitsland gebrek aan parochiepriesters; net als in Nederland en andere westerse landen. Dus kijk je niet op van 'hulpkrachten' aan het altaar: priesters van elders, van ver weg, maar allemaal noeste werkers in Gods mondiale wijngaard.

Bijzondere dienst

De zwarte priester die de nachtmis opdroeg was een vriendelijke man die goed Duits sprak met een vreselijk accent. Voor een aantal parochianen bleef het wennen, zo'n exotische pastor. Dat gaven ze ook wel toe, maar tegelijk respecteerden ze hem in hoge mate. Het gaat tenslotte in het geloof om goed of kwaad, niet om zwart of wit. Het werd een bijzondere dienst door de preek. De priester vertelde het geboorteverhaal zoals we dat allemaal kennen: de tocht van Nazaret naar Betlehem, alle herbergen vol, ten slotte de stal waar Maria haar Kind kreeg en waar engelen, herders en koningen op bezoek kwamen. Ook een zwarte koning. Een wijze uit het oosten. In onze samenleving hebben we dikwijls met mensen uit het (nabije) oosten te maken. Niet allemaal even wijs misschien, maar wat is wijsheid? Alsof de mensen wijzer zouden zijn naarmate je meer en meer naar het westen reist. Tenslotte kom je toch weer in het oosten uit.

Sprookjesverhaal

De zwarte priester vertelde het kerstverhaal vanuit het perspectief van die zwarte koning: een gelijke onder zijn koninklijke metgezellen

en hij knoopte er ter verduidelijking een soort sprookje aan vast. 'Na Kerstmis werden de mensen in Remagen wakker en wilden - zoals altijd - boodschappen doen. Vers ciabattabrood bij de Turk die ook van die lekkere stroperige lekkernijen verkocht. Fettakaas bij die aardige Griek die ook de beste olijven van het stadje had. Even naar de Iraanse schoenmaker om de verzoolde laarzen op te halen en meteen even langs bij die lieve Libanese mevrouw die een stomerijtje had en zo handig was met naald en draad. En zo goedkoop! Ze was getrouwd met een Syriër die geneeskragtige kruiden verkocht.

Maar de rolluiken van al die exotische winkeltjes waren neergelaten en vergrendeld. De 'vreemdelingen' waren vertrokken, terug naar waar ze vandaan gekomen waren. Toen beseften de inwoners van dat Duitse stadje dat ze 'die anderen' misten en eigenlijk niet zonder hen wilden zijn omdat ze een vertrouwde plek in hun midden hadden gekregen. Het werd een preekje van naastenliefde, medemenselijkheid en wederzijds respect, met als motto: iedereen heeft wel eens iemand nodig.

Drie vrouwelijke wijzen

Na afloop van de nachtmis vroeg de donkere pastor me in het parochiezaaltje bij een glaasje Glühwein wat er gebeurd zou zijn als er nu eens geen drie wijze mannen, maar drie verstandige vrouwen naar Betlehem waren gereisd? Hij nam een tegje warme wijn, keek me uitnodigend aan en zei toen: 'Wel, die vrouwen zouden niet zomaar impulsief die Mercedesster achterna zijn gegaan. Ze zouden ook nooit bij een

jaloerse joodse koning hebben aangeklopt om de weg te vragen naar dat nieuw geboren koningskind. Ze zouden meteen die stal hebben uitgemest en die os en ezel buitengezet. Ze zouden niet alleen neergeknield zijn maar ook geholpen hebben. En in hun reistassen hadden praktische cadeautjes gezeten: luiers en doeken in plaats van die goedbedoelde potjes wierook en mirre.' Hij glimlachte, zette zijn lege glaasje neer, trok zijn jas aan en wenste me een gezegend Kerstfeest. Een wijze zwarte man. Een verre nakomeling van die zwarte koning, een oosterse missionaris in het geseculariseerde westen...

Detail uit de kerststal van Marijke van der Maden, Calcata (Italië)

Oudste kerststal

John van Cauteren

Een van de hoogtepunten uit de vaste presentatie van het Gemeentemuseum Weert, lokatie *Jacob van Horne*, is de kerststal uit het begin van de 16^e eeuw. Het is de oudste kerststal van Noordwest-Europa! Alleen in Italië komen oudere exemplaren voor, wat niet zo vreemd is, omdat Italië de bakermat van de kerststal is.

Franciscus heeft in 1223 te Greccio als eerste het kerstverhaal uitgebeeld voor de gelovigen die Kerstmis vierden. Hij plaatste achter het altaar een lege kribbe, os en ezel, om zo de arme omstandigheden waarin Christus ter wereld kwam aan te geven. Daarmee geldt Franciscus als de uitvinder van de kerststal. Een kerststal onderscheidt zich van een gewone driedimensionale kerstvoorstelling doordat de stal en de beeldjes los zijn. De toeschouwers kunnen telkens een andere opstelling maken.

Verspreiding kerststal

Vanuit Italië verspreidde de kerststal zich vanaf de 16^e-17^e eeuw over heel Europa. Vooral uit de Duitssprekende landen zijn oude kerstgroepen bekend. In de Nederlanden zien we pas in de 19^e eeuw in huiselijke kring geïmporteerde kleine kerststallen uit Duitsland opduiken, meestal gemaakt van biscuitporselein. Het Gemeentemuseum Weert bezit hiervan enkele mooie exemplaren. In de 20^e eeuw zien we in ons land exemplaren van beschilderd gips in de handel komen. Dit zijn imitaties van de grote gipsen kerststallen die vanaf de 19^e eeuw in de kerken werden opgesteld. Bekende fabrikanten zijn Gerard Linsen te Venlo en Paridon te Amsterdam.

Kerststalletje uit Weert

Het laatmiddeleeuwse kerststalletje uit Weert - 36 bij 36 bij 17 cm, gemaakt van beschilderd en verguld eikenhout - is eigendom van de Nederlandse provincie der *Minderbroeders Franciscanen* en afkomstig uit het bezit van hun klooster te Weert. De orde heeft de stal in langdurig bruikleen gegeven aan het Gemeentemuseum Weert. Het stalletje met zijn vlakke vloer en losse beeldjes wordt gedateerd in het begin van de 16^e eeuw en stamt uit een onbekend Zuid-Nederlands atelier. De kerststal was te zien op een expositie van kerststallen te Milaan in 1958 en op de Internationale Krippenausstellung in het Stadtmuseum te München in 1961.

Restauratie

Het Ministerie van WVC besloot in 1992 de kerststal op de Lijst van de *Wet tot behoud van Cultuurbezit* te plaatsen. In 1997 is het kunstwerk op kosten van de gemeente Weert door de Weertenaar Arnold Truyen, werkzaam voor het *Restauratie Atelier Limburg*, geheel gerestaureerd. De *Mondriaanstichting*, het *Prins Bernardfonds* en het *VSF Cultuurfonds* ondersteunden de restauratie met subsidies. Gedurende de restauratie werd het stalletje geconserveerd. Verder werd een later aangebrachte morsige, bruine verf afgenomen. Een goed behouden vergulding kwam te voorschijn. Tijdens onderzoek bleek dat deze vergulding niet de originele verflaag was. Onder het bladgoud is een rode verflaag aangetroffen, die verder alleen bekend is van drie andere laatmiddeleeuwse beeldenkasten.

Een unicum

De kerststal uit Weert is een unicum omdat de stal ontstond in het begin van de 16e eeuw in de Zuidelijke Nederlanden en geen navolging kreeg. Bijzonder is ook dat juist dit unieke exemplaar bewaard bleef bij de Minderbroeders Franciscanen, de volgelingen van Sint Franciscus, de uitvinder van de kerststal.

Kerstmis en Pasen op één dag

Zuid-Afrika, eind oktober.
Ergens in het midden van niets.
Grote oude bomen geven schaduw en
het is lente en de grond is rood en droog.
Achter een tussen twee bomen
gespannen gordijn klinkt gegiechel.
Ik hoor Afrikaans en Zulu
en Engels door elkaar.
En ik kan er geen touw aan vastknopen.

De kinderen verkleden zich.
Al maanden zijn ze bezig
met de voorbereidingen van het kerstspel.
De meeste kinderen wonen
in het plakkerskamp, de krottenwijk,
aan de rand van de stad.
Ze zitten samen met de andere,
vooral blanke, kinderen op school.
Vandaag mogen ze voor het eerst
verkleed repeteren. Zo nu en dan
piept een wit of een zwart gezichtje
even om het gordijn heen.
Want ook al is het maar een repetitie,
ze hopen allemaal toch wel
op een klein beetje publiek.

Het gordijn gaat open; het spel begint.
Een witte Jozef en een zwarte Maria
komen uitgeput bij de herberg aan.
Geen plaats natuurlijk.
Maar gelukkig mogen ze in de stal.
En Jezus wordt geboren.
En de herders komen
en de koningen met hun cadeautjes.
En de mensen uit het dorp,
want alle kinderen hebben een rol.
En de pasgeboren baby
van hun onderwijzeres mocht Jezus zijn.

Het is wonderlijk, een kerstspel,
buiten in de warmte van de zon.
En deze kinderen.
Met hun heel eigen cultuur, met
de tradities en de verhalen van hun volk.
Ineens zijn ze Maria of herder,
in dat verhaal uit die heel andere wereld...
En de herberg lijkt wel erg
op een huis van blanke kinderen.
En de stal lijkt wel erg
op een hutje uit een plakkerskamp.
Is het goed? Is het niet goed?
Lang beantwoorde vragen
raken hier hun antwoord kwijt.
En ondertussen
spelen de kinderen stralend verder.

Dan begint Jezus te huilen.
De geschenken worden soms
wat hardhandig in zijn kribbe geduwd.
Een kind uit het publiek, kennelijk
gewend aan een onbewogen kerststal,
staat verbaasd op en zegt:
'Mama, hoor, Jezus leeft!'

Margreet Spoelstra

Doorstart eeuwenoud klooster

Piet van Asseldonk

Het eeuwenoude Emmausklooster van de kapucijnen in Velp bij Grave werkt aan een nieuwe toekomst. Nu het klassieke kloosterleven - bij gebrek aan nieuwe kloosterlingen - op veel plaatsen in Nederland geen toekomst meer lijkt te hebben, wordt er naarstig gezocht naar andere wegen.

In het kapucijnenklooster in Velp wordt gebouwd aan 'een nieuwe gemeenschap van franciscaans geïnspireerde mannen en vrouwen' die geleidelijk de fakkel van de kapucijnen wil overnemen en een spirituele doorstart van het eeuwenoude klooster hoopt te realiseren.

Toestemming en steun

De Nederlandse kapucijnen zijn door vergrijzing en het uitblijven van nieuwe aanmeldingen niet langer in staat zijn om het voortbestaan van hun klooster te waarborgen. Daarom hebben ze tijdens hun laatste kapittel toestemming gegeven en steun toegezegd aan een groep mensen die onder de naam *Bij de kapucijnen* een klooster nieuwe stijl opzetten en daarmee de al jaren gekoesterde wens van de minderbroeders kapucijnen gestalte geven: Een klooster voor 'vorming, bezinning en ontmoeting rond de franciscaanse spiritualiteit' dat materieel onafhankelijk van de kapucijnen kan bestaan. Drie jaar hebben ze de tijd om te laten zien of de wens van de kapucijnen levensvatbaar is en werkelijkheid kan worden.

Velp

Vele generaties kapucijnen hebben sinds 1662 in het Brabantse Velp als volgelingen van Franciscus van Assisi hun leven in broederschap gewijd aan God en de mensen. Uitvalsbasis voor hun pastorale en sociale werk was het op een prachtige plek aan de Maas gelegen klooster - intussen een rijksmonument - dat tot op de dag van vandaag eeuwen van stilte en gebed voelbaar maakt. Het landelijk gelegen klooster is voorzien van een tot meditatie uitnodigend wandelbos en van een natuurvriendelijke moestuin en boomgaard. De rijke traditie van de kapucijnen is op authentieke en monumentale wijze ook in het interieur van het klooster nog altijd volop aanwezig. Volgens de vele bezoekers gaat het om een 'plek die een soort geheim met zich mee lijkt te dragen, een gewijde plek die uitnodigt om je tred te vertragen en tot inkeer te komen, maar ook om samen te leven en te werken vanuit gezamenlijke idealen'. In de voorbije jaren werd Velp een centrum van franciscaans 'oriëntatiewerk'.

Franciscaanse spiritualiteit

Elk jaar komen honderden gasten naar het klooster en naar de kloosterkerk

om zich tijdens bezinningsweekends te verdiepen in de franciscaanse idealen en spiritualiteit. Dat doen ze door te bidden, te praten en te mediteren, maar ook door

actief deel te nemen aan het kloosterlijk gemeenschapsleven. Behalve deze oriëntatieweekends zijn er ook wat langere en bredere bezinnings- en studiebijeenkomsten door de week - midweken - die zich vanuit franciscaans perspectief richten op liturgisch zingen, de mystiek van de psalmen, het beleven van natuur en schepping en op de raakvlakken tussen spiritualiteit en psychologie.

Sinds twee jaar is er in het Velpse kapucijnenklooster ook de jaarlijkse *Maand van de inspiratie* met lezingen, tentoonstellingen en concerten. Deze manifestatie over kunst en - religieuze - inspiratie wordt georganiseerd in samenwerking met de stichting *Kunst in het kerkje*, een naam verwijst naar een pal bij het klooster gelegen parochiekerkje uit de 10^e eeuw dat intussen een 'artistieke' bestemming heeft gekregen.

Doorgaan

Om na het wegvallen van de kapucijnen het klooster van Velp te laten doorgaan als centrum voor franciscaanse spiritualiteit is zich een nieuwe gemeenschap aan het vormen. Deze bestaat uit mannen en vrouwen die permanent in het klooster wonen of - bijvoorbeeld - één of twee weken per maand. Deze groep, aangevuld met vrijwilligers en medewerkers, staat open voor nieuwe mensen die er willen wonen en werken. Daan Peters - 64 jaar en architect - zegt dat leden en steunleden voor het spirituele kloosterleven nieuwe stijl van harte welkom zijn. Samen met Rens Stobbelaar - 55 jaar, theoloog en leider van het franciscaanse oriëntatiewerk-, Wout Oosterkamp - 60 jaar, concertzanger - en Jacques Wijnen - 69 jaar, priester-kapucijn, gardiaan van het klooster - vormt hij de coördinatiegroep

die werkt aan een nieuwe toekomst voor het oude klooster.

Haar idealen

De leefgemeenschap heeft haar idealen als volgt geformuleerd: 'Met een gemeenschap van betrokken mensen willen we het klooster laten voortbestaan in de beste tradities van de kapucijnen. We beogen een huis waar veel mensen te gast

zullen zijn om er zich te verdiepen in de franciscaanse waarden van eenvoud, gastvrijheid, vredelievendheid, stilte en gebed, respect voor de natuur en verbondenheid met de schepping. Een huis ook waarin we elkaar respectvol als broeder en zuster zien en waar mensen zich kunnen bezinnen op de vragen van het leven.'

Heel spannend

Maar behalve idealistisch zijn de leden van de leefgemeenschap ook praktisch. Zij realiseren zich dat er veel werk verricht moet worden om een groep mensen - met verschillende vormen van loyaliteit en inbreng - bij elkaar te krijgen en tot een eenheid te smeden om zo het Velpse kapucijnenklooster een succesvolle doorstart te kunnen geven. Maar ze geloven er heilig in. Ze voelen dat het heel spannend is en voor een ingewikkeld complex van opgaven te staan. Het is veel werk, maar het is niet alleen zomaar werk. Ze kunnen met dit bijzondere klooster, met een bijzondere tuin en op een bijzondere plek beslist een plaats krijgen in de wereld van geloof en spiritualiteit, van wereldbeschouwing en kerk. Zij bieden meer spiritualiteit dan geloof, meer poëzie dan proza, meer zoeken dan vinden, meer inspiratie dan zeker weten, samen op weg gaan in plaats van overtuigen. Daan Peters (daan2@hetnet.nl) wil graag antwoord geven op vragen van mensen die op welke manier dan ook een bijdrage willen leveren aan de herstart van het kapucijnenklooster in Velp of daarbij betrokken willen worden.

Eerste steen gelegd

Anton van der Meer

In juni 2010 vroeg een Indiase pater lazarisist aan een confrater uit Nederland die elkaar troffen op een grote Vincentiusconferentie in Parijs: 'Zeg Gerard, kan je mij aan € 50.000,- helpen? Ik heb het nodig voor de bouw van een klooster/voorzieningscentrum op het platteland.'

Bij navraag bleek dat hij, als directeur *Sociale Zorg* van de Indiase lazarisisten, op het platteland in afgelegen dorpjes in een oude jeep rondrijdt met medicijnen, voedsel en voorlichtingsmateriaal. In die dorpjes zijn ze de problematiek rond aids op het spoor gekomen. Wie aan deze ziekte lijdt wordt uit de samenleving verstoten. En hun kinderen eveneens. Die mogen niet meer naar school en worden als een 'gevaar' voor de andere kinderen beschouwd. De paters willen dit met behandelingen en voorlichting aanpakken en tevens temidden van deze aids-slachtoffers gaan wonen. En hiervoor is dat geld nodig. Het normale budget is ontoereikend; vandaar de vraag aan medebroeder Gerard.

Spontane hulp

Toen Gerard Verwoerd C.M. hierover vertelde in de Nijmeegse *Effataparochie*, waar hij af en toe vooraan, bood de *Diaconiegroep* en de *Vincentius Vereniging Nijmegen* spontaan aan, hem te helpen bij het zoeken naar fondsen. Er werd een folder gemaakt; Gerard gaf interviews aan de plaatselijke pers en de wijkkrant en in februari 2011 ging de actie van start. De diaconiegroep verkocht Indiase spulletjes in verschillende kerken na de dienst, er gingen brieven naar relaties, religieuze ordes en *Rotaryclubs*. Op verjaardagen werd spontaan gecol-

lecteerd. Iemand hield een sponsorloop; de parochiële vastenmaaltijd doneerde de winst en nog veel meer.

Eerste steen gelegd

In mei 2011 was de helft van het bedrag - € 25.000,- al bijeengegaaard. Er werd een startkapitaal naar India overgemaakt waar het startsein voor de bouw gegeven kon worden. Op 15 augustus is in het dorpje Singanagudan de eerste steen gelegd - een echt Indiaas stukje rots - van het voorzieningscentrum voor de slachtoffers van aids en tevens woonplaats voor drie paters lazarisisten. Het dorpje ligt in een arme uithoek van het Indiase platteland in de staat *Andhra Pradesh*.

De Indiase paters lazarisisten en de Zusters Dochters der Liefde zullen samen met vrijwilligers en een arts de arme bevolking in dit centrum bijstaan en voorlichting geven. Als de bouw voltooid is zal de lokale gemeenschap er zelf voor zorgen dat de exploitatie van dit centrum gegarandeerd blijft.

Wie de Indiase lazarisisten wil steunen kunnen hun zeer welkome bijdrage storten op rekeningnummer 14.19.65.835 t.n.v. Missieprocurer van de *Congregatie der Missie* te Panningen o.v.v. *Aidsproject India*.

Salesianum

25 jan, 1, 8 febr. 20.00-22.00 u. Eindelijk thuis.
(073) 549 56 71
osfs@hetnet.nl

Abdij van Berne

4 febr. 10.00-16.00 u. Avondwake.
(0413) 29 92 93
cursus@wlh.nl

Priorij Emmaus

14 jan. 10.00-16.00 u. Priorij: Van harem tot Fitna - Islam in Nederland.
(0346) 56 21 36 (ma t/m vrij 9.00-12.00 u.)
info@priorijemmaus.nl

Mariënhege

4 jan. 14.00-16.00 u. Groene Zaal: Thomas Merton, bron van inspiratie voor vandaag.
(040) 245 60 07
m.van.de.ven@iae.nl

De nieuwe liefde

26 jan. Alles over de man en de vrouw in de islam. Met gasten uit wetenschap en kunst. *Da Costakade 102, 1053 WP Amsterdam*;
(020) 589 16 85;
pers@denieuweliefde.com

Lieverlede

6-8 jan, 23-25 mrt, 1-3 juni, 28-30 sept, 16-18 nov (vrij 19.30 u. - zo 16.00 u.) Megen: bezinning op je levensweg.
(073) 613 13 40 info@franciscaansebeweging.nl

Elim

Elke dinsdag en donderdag 12.15-13.30 u.: Inlooplunch
(013) 463 85 05
stiltencentrum@elimgroep.nl

Missiehuis St. Michael

14 jan. 17.00 u.-16 jan. 13.00 u. Feest van Arnold Janssen meevieren.
(077) 326 13 53 (ma, woe, vrij 9.00-12.00 u.)
csm@steyl.eu

Albertinum

26 jan, 2, 9 16 febr. Omgaan met het kwaad.
(024) 358 01 75/322 82 85
info@albertinumgenootschap.nl

Taizé/Berlijn

De Europese jongerenontmoeting, elk jaar georganiseerd door de Taizé gemeenschap, zal voor de eerste keer in Berlijn gehouden worden, van 28 december 2011 tot 1 januari 2012. Ongeveer 30.000 jongeren zullen zich vanuit heel Europa en vanuit andere continenten verzamelen voor deze nieuwe etappe van de *Pelgrimage van Vrouwen op Aarde*. Na Brussel, Poznan en Rotterdam, is deze 34^e Europese Ontmoeting een antwoord op een uitnodiging van de protestantse en katholieke kerken en de burgemeester van Berlijn.

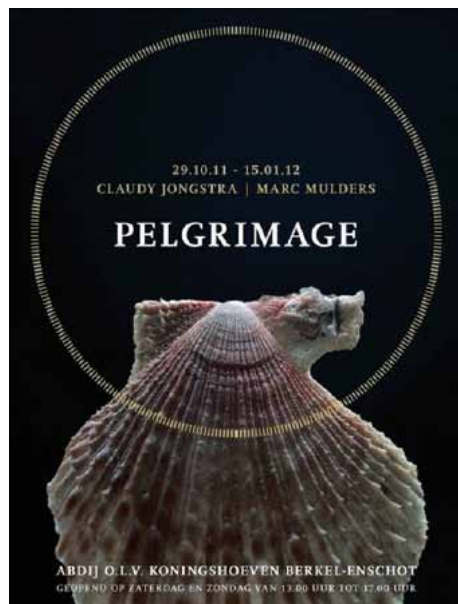
Oriëntatiereis Nigeria 2012

Ben je tussen de 20 en 30 jaar, dan is een reis van ruim drie weken naar Nigeria, juli/augustus 2012, voor jou een unieke kans. De groep - maximaal 10 personen en 2 begeleiders - zal te gast zijn bij internationale leefgroepen, bij families in de stad en in dorpen en maakt kennis met kleinschalige projecten op het gebied van gezondheid, onderwijs, landbouw enz. Zaterdag 14 januari (zo nodig een tweede dag op 28 januari) van 10.30 tot 15.00 u. willen wij je in Eindhoven graag meer vertellen over doel, voorbereiding, kosten en voorwaarden. De reis wordt georganiseerd door het Missionair Team van de Spiritijnen. Meer weten (040) 246 61 21; belangstellenden: cssp@missie-geest.nl

Missionaire Team CSSp, Willem de Bruynstraat 18, 5622 KJ Eindhoven

Expositie Pelgrimage

In abdij *Koningshoeven* is nog tot en met 14 januari 2012 de expositie *Pelgrimage*

van de Brabantse kunstenaar Marc Mulders en de Friese kunstenaar Claudy Jongstra. De expositie is op zaterdag en zondag van 13.00 tot 17.00 uur te bezichtigen in de kapittelzaal en de Sint-Jozefkapel. Buiten deze tijden is het mogelijk om met groepen van minimaal twintig personen de tentoonstelling te bezoeken. De entree bedraagt € 3,-. De opbrengst komt ten goede aan het restauratiefonds van de abdij. Afspraken kunnen worden gemaakt via prior@koningshoeven.nl.

Zingen van verlangen

Het *Nieuw LiedFonds* komt met haar zesde cd. Deze bezingt het thema 'verlangen' met teksten van Judith Herzberg, M. Vasalis, Maria de Groot, Ellen Warmond, Ida Gerhardt, Hadewich en enkele psalmen. De muziek is van o.a. Mariëtte Harinck, Thom Jansen, Dirk Zwart, Teresa Takken en maar liefst vier nieuwe vrouwelijke componisten. De opnamen zijn in februari 2012 onder leiding van Lisette Bernt. Op 28 januari is er om 15 uur een try-out in de Dominicuskerk. Op 14 april 2012 - van 10.30 tot 16.30 uur - heeft de Lieddag plaats waarop de nieuwe liederen ingestudeerd worden. De cd kost op de Lieddag € 17,-; daarna € 20,-. Ook de partituren zijn dan te koop. Dominicuskerk, Spuistraat 12 te Amsterdam; € 15,- inclusief koffie, thee en muziek (zelf lunch meenemen). Opgave per e-mail: nieuwliedfonds@beukema.demon.nl of schriftelijk p.a. Buikslooterweg 30, 1031 CK Amsterdam.

Voor lichaam en ziel

In de lezing van de *Begijnenhofgesprekken* spreekt dr. Jean-Jacques Suurmond (Velsbroek) zondag 15 januari van 10.30 tot 12.30 u. over *Zorg voor lichaam en ziel* in de *Herberg* op het terrein van Eckardal, Nuenenseweg 1, 5631 KB Eindhoven. We kunnen ons verzetten tegen wat we niet willen in dit leven: ziekte, ouder worden, verlies aan mogelijkheden. Ingrijpende tegenslagen kunnen ook een uitnodiging worden om te buigen voor het mysterie van de werkelijkheid. Onze spreker staat garant voor een prikkelende manier van kijken naar ons leven van alledag. Een ziekte of gebrek kan genezen van gebrek aan God. Zie ook: www.begijnenhofgesprekken.nl of bel mevr. Spiertz (040) 242 12 63.

Benedictushof

De Benedictushof/Abdij van Egmond doet zijn aanbod voor de eerste maand van het nieuwe jaar. *Leo Vroman: Liefde, sterk vergroot* met monnik Frans Berkel-

mans op zaterdagmiddagen, te beginnen 7 jan. 2012; *Psalmen verkennen* met monnik Adri Kortekaas op maandagmiddagen, te beginnen 9 jan. 2012; *Voedsel voor de Ziel* workshop met Joke Litjens op 13 jan. 2012; *Contemplatie* in weekend 20-22 jan. 2012 leert Janneke Krijger deze weg te gaan. *Aanmelden:* benedictushof@abdijsvanegmond.nl

Dag van het jodendom

Op 17 januari 2012 bestaat De dag van het jodendom vijf jaar. Met deze dag willen de Nederlandse bisschoppen gestalte geven aan de positieve visie op het jodendom die met het Tweede Vaticaanse Concilie binnen de Kerk is ontwikkeld. De dag biedt een goede gelegenheid voor joden en katholieken om elkaar te ontmoeten. In de parochie H.H. Petrus en Paulus Tilburg wordt om 12.00 u. het Kaddisjgebed, de voorloper van het Onze Vader, gebeden. De koffie staat klaar om 11.00 u. in de Pauluszaal. Om 20.00 u. geeft prof. Ernst Hirsch Ballin een lezing over de bijdragen van joodse juristen aan het burgerlijke en internationaal recht. Vierwindenlaan 11, 5037 NM Tilburg, (013) 467 05 80; e-mail: info@parochie-petrusenpaulus.nl

Betaalbare vakanties

De werkgroep *Arme Kant van Nederland/EVA* geeft al vele jaren een *Gids Betaalbare Vakanties* uit. Dit overzicht van vele honderden vakantiemogelijkheden voor mensen met een smalle beurs blijkt in een grote behoefte te voorzien. In de gids zijn beschrijvingen van vakantie-aanbod van tal van organisaties en de bijbehorende prijzen en adressen bijeengebracht. Lezers van de *Arme Krant van Nederland* ontvangen eind december een gratis exemplaar voor 2012. (Extra) bestellen kan ook (€ 1,50 + porto). Let op: levering vindt pas begin januari 2012 plaats.

Expositie De Roos & Maria

Werk van Vera Boon en Marianne Pruimboom in Spiritueel Centrum *De Roos* te Amsterdam nog te zien tot 17 januari 2012. Op 8 jan. 12.00-18.00 u. houdt het spiritueel centrum *De Roos*, P.C. Hoofstraat 183 Amsterdam. Open Huis. Toegang gratis. *De Roos* (020) 689 00 81; www.mariannepruimboom.nl en www.roos.nl

Vierde Wereld Verkenningen

In de reeks *ATD Vierde Wereld Verkenningen* is onlangs nummer 18 uitgekomen. Een uiterst leerzaam boekje, geschreven vanuit de ervaring opgedaan op Haïti na de verschrikkelijke aardbeving begin januari 2010, die een groot deel van het land verwoestte. Het laat zien hoe gemakkelijk de zwaksten in een samenleving niet bereikt worden, ook al zijn er nog zoveel hulpgoederen, hulpdiensten en hulpverleners. Het toont ook aan, dat het heel wat moeite kost om mensen uit enorm arme wijken te betrekken bij de wederopbouw van hun land. En dit geldt niet alleen voor Haïti. Een uitgave ATD Vierde Wereld waardig.

Nel Beex

Internationale noodhulp bij rampen ziet de zwaksten over het hoofd, ervaringen uit Haïti; € 2,00 en € 2,90 inclusief verzendkosten
ATD Regentesseplein 13, 2562 EV Den Haag
(070) 361 57 87; ING-bank 2752299 Den Haag;
denhaag@atd-vierdewereld.nl

Naar een vitale parochie

Binnen de rooms-katholieke kerk in West-Europa ontstaat door samenwerking en samenvoeging een nieuw type parochie. Daarin is de vraag naar de kwaliteit van de gemeenschap opnieuw actueel. De opkomst van kleine geloofsgroepen lijkt een antwoord te bieden op de behoefte aan een doorleefd geloof en aan nabijheid in het pastoraat. Het boek *Kleine geloofsgroepen* biedt achtergronden bij deze nieuwe ontwikkeling en laat zien waarom en hoe heel concreet aan kleine geloofsgroepen gebouwd kan worden. In dit boek bijdragen van: mgr. J. van Burgsteden, mgr. E. de Jong, Fred van Iersel, Ad Verest, Kees van Vliet, René Hornikx, Wilfried Hagemann en Kees Slijkerman. Uit het voorwoord door mgr. J. van Burgsteden: *Van harte beveel ik dit boek bij u aan. Mijn hoop is dat het in parochies gebruikt zal worden. Het ontstaan van kleine geloofsgroepen - small Christian communities - kan ertoe bijdragen dat een parochie een gemeenschap van gemeenschappen wordt, waar de deelnemers elkaar kennen en tot steun zijn. Als parochianen naast regelmatige deelname aan de Eucharistieviering ook deel gaan uitmaken van kleine geloofsgroepen zal, naar ik hoop, hun parochie groeien in vitaliteit. Zeker voor jonge mensen, die als christen willen leven, is de steun van een small Christian community in toenemende mate van belang.*

Persbericht

Kees Slijkerman en Fred van Iersel (red.)
Kleine geloofsgroepen. Wegen naar een vitale parochie. Uitgeverij Abdij van Berne, Heeswijk
ISBN 978 90 8972 044 3; 120 pagina's; € 14,95

Een foto uit *PeerkePad II* (© Foto: Jan Stads)

PeerkePad II

PeerkePad II, het vervolg op het wandelboek *PeerkePad* en samengesteld door erkende wandel- en fietspecialisten, bevat een wandel- en een fietsroute van Tilburg-Noord naar Wittem in Zuid-Limburg en terug. Nieuw zijn de twee - op en neer - fietsroutes 148 en 164 kilometer lang. De informatie over bezienswaardigheden komt van kenners van de volksdevotie. De wandelingen zijn uitgezet door Nan Paffen, Henk Erinkveld en Jelle Wind; de fietsroutes door Nan Paffen en Paul Spapens, die ook goeddeels tekende voor de toelichtingen onderweg. De kleurenfoto's zijn gemaakt door Jan Stads. *PeerkePad I* verscheen in oktober 2009 in het kader van de viering van de tweehonderdste geboortedag van Peerke Donders. Een eigen website - www.peerkepad.nl - voorzagt de wandelaars van actuele informatie. Deze website blijft in de lucht.

Peer Verhoeven

Paul Spapens e.a. *Peerkepad II*
Uitgeverij Pix4Profs; 236 pagina's, 150 foto's
ISBN 978 94 6032 040 8; € 16,95

Spiritualiteit in het onderwijs

De verzakelijking en gerichtheid op techniek die heel onze maatschappij domineren zijn de laatste jaren ook sterk in het onderwijs doorgedrongen. Onderwijskundigen hebben allerlei nieuwe onderwijs-technieken ingevoerd met de zegen van de nieuwe managers. Dat was voor een deel een noodzakelijke reactie op solitair functioneren van leerkrachten en het vasthouden aan traditionele kennisoverdracht. Het gevolg is wel dat het belang van de persoon

van de leraar en de persoonlijke relatie tussen leraren en leerlingen op de achtergrond komen. Gelukkig komt daar stilaan reactie tegen. Het boek van Lia van Aalsum is daar bijdrage aan. Zij pleit voor aandacht voor de persoonlijke levensvisie van leraar en leerling en voor een spirituele benadering van het leven en het onderwijs. Daarin zijn innerlijkheid, eerbied, mysterie en persoonlijke bestemming centrale begrippen. Als modellen roept zij oude bekenden op als Etty Hillesum, Dag Hammarskjöld en Albert Schweitzer, maar ook mensen die dichterbij ons staan en hun leven en werk op een spirituele manier beleven, vooral ook mensen uit het onderwijs. Het boek bevat veel boeiende verhalen die tot nadenken stemmen en veel citaten uit allerlei boeken die pleiten voor een spiritueel leven. Daarbij maakt Van Aalsum uitdrukkelijk ruimte voor niet-godsdienstige spiritualiteit. Toch blijkt steeds weer dat zij zich vooral thuis voelt in de godsdienstige, vooral de christelijke, traditie. De hoofdgedachten van het boek komen zeer duidelijk en herhaaldelijk naar voren. De opbouw van de hoofdstukken en de samenhang in de onderdelen zijn niet altijd even sterk. Om onderwijsmensen te overtuigen zou ook een strakkere onderbouwing van deze uitstekende visie wenselijk zijn, die nauwer aansluit bij de huidige onderwijskunde en de tekorten daarvan in de praktijk aanwijst. Mensen die het boek in onderwijsland willen gebruiken zullen dit nog verder moeten uitwerken.

Jef De Schepper

Lia van Aalsum *Spiritualiteit in het onderwijs.*
Een handreiking. Eburon 2011
ISBN 978 90 5972 496 9; 202 blz.; € 20,-

Van alles wat

Nel Beex

Als De Roerom van december in de bus valt, is het bijna Kerstmis. Maar op een enkele uitzondering na houden in de meeste parochiebladen voor mij andere onderwerpen de gemoederen nog bezig. Dat is natuurlijk ook afhankelijk van de frequentie waarmee het parochieblad uitkomt.

In parochieblad H. Jozef Cuijk worden de parochianen voorbereid op de grote fusie die gaat plaatsvinden. *'De volgende 7 besturen waren daarbij uitgenodigd: H. Agatha (St. Agatha); H. Antonius van Padua (Vianen); H. Jozef (Cuijk); H. Lambertus (Beers); H. Lambertus (Groot Linden); St. Martinus (Cuijk); H. Martinus (Katwijk-Klein Linden). ... We kunnen niet helemaal voorspellen wat dit alles doet met ons geloofsverhaal, waarin we wekelijks samen lezen. Wellicht ontstaan er kleine groepen mensen, die - in verbondenheid met vele mensen wereldwijd - samenkomen in een kleine ruimte om daar het leven te vieren rond het levensverhaal van Jezus en ons eigen levensverhaal. ... Wie weet wordt de naam van de nieuwe parochie wel: "Gods volk onderweg".* Dat zou mooi zijn.

In Vijf sterren blad, parochie Stratum heeft diaken Willem Brok een gesprek met de nieuwe pastoor in Eindhoven-Zuid, pastoor Wilminck. *'Je keunt ok nog wa plat praotn? Twee Tukkers, dan hoort dat er bij, even in ons eigen dialect beginnen. ... Als Tukker mag ik het zeggen, denk ik. "nou weet ik nog niet wie God voor u is, wat Hij voor u betekent? ... Bij mijn wijding heb ik een kaartje laten drukken met de volgende tekst: Verheug je in de Heer te allen tijde, nog eens verheug je. Uw vriendelijkheid moet bij alle mensen bekend zijn! De Heer is nabij! ... Dan krijg je de uitvaart van een kindje dat aan leukemie overleden is. De kerk bomvol met jonge ouders, vrienden van het gezin. Daar sta je dan met die tekst: Verheug je in de Heer te allen tijde. En dan ineens komt die tekst opnieuw binnen, dieper nog. Ook dan blijft hij je lijfspreuk.' Ik wens hem in de komende tijd veel vriendelijkheid toe en wijsheid!*

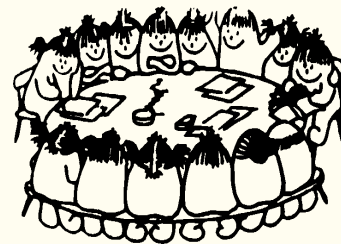
In 3 Klank, parochie H. Willibrordus Waalre komt de oecumenische werkgroep aan het woord. *'In het kader van de week van gebed en eenheid die van 15 t/m 22 januari wordt gehouden is door de kerken in Polen een viering voorbereid met het thema "Winnen met gevouwen handen". In de viering van de O.L.V. Presentatiekerk Aalst zullen pater Issaag Jesudass, kapelaan en dominee Vijko Top voorgaan. ... Voor de viering in jan. willen we graag weer een oecumenisch koor samenstellen onder leiding van Piet Hamelink en met begeleiding van Leen Nijdam. Ieder die graag deel wil uitmaken van dit koor is van harte welkom. Inlichtingen en/of opgave bij Annemieke*

Sas (040) 221 68 05.' Een priester uit India, een Pools thema voor de viering en een Nederlands oecumenisch koor, mooier kan het niet in een week van gebed en eenheid!

Parochieblad 't Klepperke HH. Lucia en Lambertus, Ravenstein en Huisseling vertelt over de installatie van een nieuwe gildebroeder, een nieuwe hoofdman en een commandeur tijdens het feest van St. Lambertus, hun schutspatroon en tevens patroon van de parochie. *'Bij de installatie van een nieuw gildelid of bij de aanvaarding van een ambt behoort natuurlijk een protocol. Zo spreekt een nieuw gildelid met de hand op de vlag de eed van trouw uit, wordt de nieuwe hoofdman plechtig met de zilveren keten omhangen en krijgt de commandeur de partizaan (soort hellebaard) aangereikt. Omdat deze nogal gevaarlijk oogt, meende de pastoor de nieuwe commandeur op het hart te moeten drukken dat dit attriboot behorende bij zijn nieuwe ambt alleen voor ceremonieel gebruik bestemd is.'* Zo kreeg het parochiefeest extra glans en kleur.

Gaan de weg, Parochieblad Emmaüs 's-Hertogenbosch heeft als motto voor de kerstactie *'Wij denken aan jou!'* Met deze slogan maakt men waar, dat de parochie opkomt voor hen die het financieel moeilijk hebben. *'Voor de klanten van de voedselbank wordt al gezorgd: die krijgen een kerstpakket op de kerstproeverij. Maar daarnaast komen we nog tientallen volwassenen en kinderen tegen. Het gaat om alleenstaande ouderen, om moeders met kinderen en zelfs complete gezinnen, die heel krap zitten. Ook deze mensen willen wij graag een feestelijke Kerst bereiden. En vooral willen we hen laten weten: Wij denken aan jou! ... Vorig jaar hebben we tientallen mensen en kinderen blij kunnen maken. Ook dit jaar is uw hulp welkom! Het parochiesecretariaat is op werkdagen open van 9.00-12.00 u. Buiten die tijden staat het antwoordapparaat aan. U wordt later teruggebeld. Rek.nr. 2975319 t.n.v. Emmaüsparochie onder vermelding van Kerstactie.'* Voor wie helpen wil en kan!

Ook in de Apostelbode, Parochie De Twaalf Apostelen, Alverna t/m Woezik kent men de actie 'Kerstpakketten'. Dit jaar al voor de 15^e keer. *'We zijn gestart met een twintigtal dozen. Inmiddels is de actie flink gegroeid en hebben we vorig jaar 200 pakketten rondgebracht. ... We proberen onze actie zo te organiseren dat mensen ruim een week vóór Kerstmis het pakket thuis ontvangen. Ze weten dan wat er in huis is en kunnen daarmee rekening houden bij de rest van hun boodschappen. U begrijpt dat het inkopen van zoveel*

Uw parochieblad

pakketten en attenties veel geld kost. We willen u dan ook vragen de actie financieel te ondersteunen. Onder andere door te storten op 15.31.62.120 t.n.v. Parochie De Twaalf Apostelen Diaconie o.v.v. kerstpakketten.' Voor wie na Sinterklaas nog wat over heeft.

Ook in Oirschot een oproep. Parochieblad Klokken van St. Petrus en H. Bernadette, Oirschot en Spoorдонк vraagt: *'Wilt u wat betekenen voor ouderen? Atelier de Tuinkamer breidt uit met de maandag (affiniteit met spel wenselijk) en vrijdag (affiniteit met creativiteit wenselijk). Hierdoor zijn we op zoek naar versterking van vrijwilligers. We kunnen het niet zonder u! Het gaat om ondersteuning bij activiteiten die voor deze ouderen worden georganiseerd. Ook u zult de gezelligheid ervaren. Mocht u denken dat dit mogelijk iets is voor u of iemand die u kent, neemt u dan a.u.b. contact op voor verdere inlichtingen of voor een afspraak om eens te komen kijken met: Saskia The, Kleinschalige dagbesteding voor ouderen. Atelier de Tuinkamer, Standaardplein 4 (achterom) in Oirschot. Tel. 0499840599 (kijk even op www.tuinkamer-oirschot.nl) Misschien iets voor u?*

Uit Solidair, Streekparochie 't Eikse Landgraaf richt zijn aandacht op Longo Maï. *'... Dat is een keten van politieke en zelfvoorzienende coöperaties, waarvan de eerste ontstond in de nasleep van de studentenprotesten rond 1973. Toen trokken jongeren en studenten vanuit Zwitserland en Oostenrijk weg uit de stad om in de heuvels van de Haute Provence een toekomst op te bouwen. Steen voor steen bouwden zij de eerste coöperatie met de naam Longo Maï, provençaals voor dat het lang moge duren. ... Er is altijd grote affiniteit gebleven met maatschappelijke verschoppelingen en met de slachtoffers van het vrije marktstelsel. Longo Maï nam ook het initiatief tot oprichting van het Europees Comité ter Verdediging van Vluchtelingen en Migranten. En zij richtte het Europees Burgerforum op.'* Sta er maar eens bij stil! Zalig Kerstfeest!

Rouwkost

Jeanne van Leijsen

Een mooie herfstzaterdag en wij springen op de fiets naar de Roeromborrel, een blijk van waardering voor allen rondom dit blad. We worden bijgepraat over de nieuwe visies op blad en bestuur. Op tafel het jongste nummer! Het is telkens een cadeau om je eigen stuk zó gepubliceerd te zien. Je krijgt de nodige complimenten van oude en nieuwe bekenden. Mijn dag kan niet meer stuk en ik ben prima in de stemming om nu mijn bijdrage voor december te schrijven. Ik heb twee thema's in het hoofd.

Dan vraagt een redactielid met oprechte interesse hoe wij deze novembermaand weer zijn doorgekomen. Hij weet dat wij 'ouders van een verloren zoon' zijn en dat het, nu veertien jaar geleden, in november speelde. Sindsdien is onze levensweg een soort kruisweg geworden. Wil hij echt horen over onze status quo, hoe wij deze rouwkost verteren, verder gaan en elkaar leren verstaan? Hij daagt mij uit erover te schrijven, omdat vele lezers zich erin zullen herkennen. Ik twijfel een paar dagen want het is eerder tijd voor Kribbe dan voor Kruis. Datzelfde weekend tref ik twee hoogzwangere jonge vrouwen, vriendinnen van Koen. Dat is voor mij een 'teken'.

Verliesverwerking is een boeiend proces. Ik herken het bij anderen, ervaar het bij mezelf. Ieder doet het op eigen manier omdat elk mens en elk verlies anders is. Niemand heeft precies hetzelfde meegemaakt en juist dat woord 'mee-maken' is al veertien jaar lang mijn sleutel tot rouwen. Elk jaar weer mag ik van mezelf drie weken en drie dagen 'gelegitimeerd' rouwen: van 16/10 tot 9/11, van geboortedag tot sterfdag. Al 14 jaar maak ik in deze periode bewust iets (mee) rondom het aantal verstreken jaren. Vorig jaar was dit 13; omgekeerd 31, de leeftijd die Koen toen moest hebben. En ook de omkering van geboorte- en sterfjaar: '79 en '97. Van een lieve kennis ontving ik toen ook nog een ge-

De Kruisweg van veertien staties, veertien jaar (© Foto: Jac van Leijsen)

De Lichtenberg,
al 14 jaar de ligplaats
die het lichaam van Koen bergt...

Doodswater,
kruiswiel,
kruisweg,
kruissteek,
Doodstocht,

14 jaren... 14 staties
spaties in het Leven
...uit het Leven...
Van Koen die 32 worden zou,
Van ons die hem al 14 jaar missen,
Van de 18 jaar die wij met hem wachten delen,
Van de weg, de tocht,
die wij nu gaan nu zijn heengaan.

Een kruis dragen,
dat door de tijd licht
lichter en lichter te dragen,
te wenen, te troosten, te willen,
en weer op te staan.

Bij Kruis met ons maken,
... blijft staan,
terwijl wij doorgaan...

Jeanne
09/11/13

dicht over 18 en 81 jaar: zijn doodsleeftijd en zijn wensleeftijd. Prachtig!

Dit jaar worden het dus de 14 staties. Je gaat het 'mee-maken'. De Kruisweg heeft me altijd al geboeid. Destijds was onze familiekerkbank onder Veronica, de zesde statie. Zij heeft een apart plaatsje in mijn hart. Op 16 oktober, wereldvoedseldag, bind ik 14 plankjes aan Koens grafsteen als symbool voor 14 jaar na dato. Zijn grafsteen is geen echt kruis, maar het voelt wel als een eenzaam kruis dat hier al jaren staat, terwijl wij gewoon doorgaan. Thuis maak ik een kleine linsnede en druk er een aantal af op papier en linnen. Drie weken en drie dagen later op 9/11 - ónze nine-eleven - ontstaat er nog een vers. Ik maak er mooie weggeefkaarten van.

Met mijn vingers onder de verf en inkt begin ik nog aan een collage over de Kruisweg. Ik vind in Koens spullen een wit T-shirt en een zelfgemaakt speelgoedzwaard van kistjeshout. Ik ontleed de boel en construeer 14 staties op een schildersdoek. Het thema 'Kruisweg' als (over)lijdens- en (over)levensweg. Bij elke statie schieten mij herinneringen uit de afgelopen 14 jaren door het hoofd zoals - bij 'Jezus ter dood veroordeeld' - de middernachtelijke druk op de bel door politie en de vaststelling van de hersendood. De ontmoetingen zoals met Maria in de vorm van dromen over mijn al lang overleden moeder; met Simon in de vorm van sterke mensen die ons bijstaan; met de wenende vrouwen als symbool voor contacten met lotgenoten en met Veronica die met haar troostdoek mijn tranen opvangt. De drie-vallen-onder-het-kruis staan symbool voor onze overmoed om zelf de andere kinderen te willen troosten, voor een dreigende burn-out jaren later en voor de talloze momenten waarop we onverwacht door verdriet worden overvallen. Aan het einde van de Kruisweg gloort verlichting, want kruisafname en graflegging voelen als pijnloze fases omdat het echte lijden voorbij lijkt en er ruimte komt voor een hiernámaals, wellicht voorafgaand aan een hiernámaals. Voor hier en nu ... fijne Kersttijd!

“Aanhaling- Steken”

Cees Remmers

* ‘De eerste bisschoppen waren vissers; die wisten al dat als je allemaal aan dezelfde kant gaat zitten, het bootje omslaat.’
Onderweg gehoord

* ‘Liessen, ‘n bisschop om te leasen.’
Onbekend

* ‘Jezus was op het eind ook maar met weinigen over, zei Mutsaerts op de Tv. Maar ik ben niet van ‘de heilige restkerk’ en dat is ook helemaal niet katholiek. Jezus is er niet alleen voor de leerlingen maar ook voor de grote schare...’
Bisschop de Korte

* ‘Religie geeft het leven een transcendente zin en stelt mensen in staat tegelijk belangrijk en bescheiden te zijn. Bescheiden omdat je vergeleken met God niets bent en belangrijk omdat je verantwoordelijk bent voor de schepping.’
Cultuurcriticus Th. Dalrympe

* ‘Zolang als de kerk bestaat waren er gelovigen die elkaars tegenpool waren. Dat kan lastig zijn. Maar het kan ook, als elkaar de ruimte wordt geboden voor andere visies en accenten, heel vruchtbaar zijn en nieuw leven in de kerk brengen. Ieder van ons heeft toch ook het leven te danken aan twee héél verschillende mensen: man en vrouw.’
Gehoord in ‘n preek

* ‘Ontwikkeld heet dat deel van de wereld waar het afval een probleem is.’
Uit ‘Het goede leven’

* ‘Dat wij bij God van drie personen spreken is niet om iets te zeggen maar om niet geheel te moeten zwijgen.’
Sint Augustinus

Frater Stòpnòldius

Toon van Beek

De Stichting *Tilburgse Taol* organiseerde op 4 november voor de achttiende keer het Gròot Diktee van de *Tilburgse Taol*, een dialectvariant op het landelijke taaldictee. Door het opvoeren van sketches en optredens van muziekgroepen, dichters, cabaretiers en wat verder nog met kleinkunst te maken heeft, is de Tilburgse dicteeavond vooral een manifestatie van het immateriële erfgoed. De identiteit van de oudere inwoners van deze eens zo katholieke stad is voor een groot deel gevormd door het katholieke geloof. Dit komt iedere keer aan de orde, altijd in de vorm van humor. Nooit is er bijtende kritiek geweest op het geloof dat de laatste tijd de hel in wordt geprezen. Het lijkt alsof het onbehagen van de Nederlanders bij hun eigen cultuur wordt afgewenteld op het katholieke volksdeel. Maar kijk en luister je naar de Tilburgse volkscultuur, dat een unieke bron is van het denken en doen van mensen, dan bespeur je weinig littekens. Tijdens de achttiende editie

bleek dat weer eens overduidelijk. Een van de onderdelen is de *Tilburgse biecht*. Een bekende inwoner - in dit geval industrieel en politicus Jan Melis - wordt op een humoristische manier als biechteling ondervraagd door een biechtvader, nu dichter JACE van de Ven. Geboren Tilburger Ivo de Wijs, landelijk bekend presentator van het radioprogramma *Vroege Vogels*, schreef de dicteetekst. Hierin introduceerde

hij een frater met als bijnaam *Stòpnòldius*. Tilburgers zijn sterk in bijnamen verzinnen en vrijwel elke frater, pater of zuster die in directe verbinding stond met de samenleving had een bijnaam. Tijdens de dicteeavond buitelden de voorbeelden over elkaar: *Zuster Nonnepeut*, *Frater Halfliterke*, *Pater Roojekroot* en *Frater Plèknèk*. De hele zaal lag in een deuk. Een geloof waarmee je kunt lachen is een sterk geloof.

